

Stad + Groen

HET VAKBLAD VOOR OPENBAAR GROEN EN HET VERGROENEN VAN DE BUITENRUIMTE

GREEN DEAL BURGERPARTICIPATIE

Grootste uitdaging is onwennigheid

Groen doet goed
Groen in de stad

Tesla-effect
Husqvarna toont visie
op toekomst

Verduurzaming
van bollenteelt

onkruidbestrijding
MET 100%
HEET WATER

Ontdek de nieuwe krachtpatser. Wave Sensor Series 400/34. Klaar voor iedere uitdaging.

WAVE absoluut de beste in onkruidbestrijding

WAVE is de meest voordelige, effectieve en energiezuinige methode voor niet-chemische onkruidbestrijding. De WAVE methode bestrijdt alle soorten onkruid, algen en mos met behulp van thermische onkruidbestrijding, oftewel onkruid doden met heet water.

WAVE biedt de beste prijs-kwaliteit verhouding, is milieuvriendelijk en duurzaam, is geschikt voor alle verhardingen, werkt veilig en schadevrij en ondersteunt en adviseert de klant op het gebied van onkruidbestrijding en alles wat daarbij komt kijken.

Kortom: De beste oplossing!

All things considered the best in weed control. [Vraag nu een vrijblijvende proefrit aan.](#)

Wat is het verschil tussen een Porsche en een Wave Machine?

Eigenlijk niets. Gebouwd vanuit passie en klaar voor iedere uitdaging!

01012016

Verbod chemische onkruidbestrijding.
Het aftellen is begonnen. Wij zijn klaar voor de race!

WAVE WEED CONTROL

0318 - 469 799 | info@waveonkruidbestrijding.nl
www.waveonkruidbestrijding.nl

**DAG VAN DE
OPENBARE
RUIMTE**
7-8 OKT EXPO
2015 HOUTEN

Boomrooierij Weijtmans méér dan bomen rooien

Verantwoord rooien van bomen

Wij kopen graag uw stamhout in

Ook afvoer van blad, snoeihout en schoffelvuil

Bomen rooien

Bomen snoeien

Stobben frezen / rooien

Transport

In- en verkoop van hout

In-/verkoop van
houtsnippers

Afvoer van snoeihout,
blad en schoffelvuil

**Boomrooierij Weijtmans kunt u inschakelen voor elke klus: groot of klein.
Onze vakkensen kunnen uw boom vakkundig rooien of snoeien.**

Boomrooierij Weijtmans is nationaal en internationaal specialist in het rooien, snoeien en onderhouden van bomen. Vandaag de dag telt ons bedrijf ruim 25 vaste medewerkers, waaronder goed opgeleide boomrooiers, ervaren chauffeurs en machinisten, 9 gecertificeerde tree workers en 2 tree technicians. Daarmee is Boomrooierij Weijtmans een vooraanstaand speler in Nederland.

Uniek zijn onze telescoopkranen met 42 meter mast: hiermee kunnen we elk karwei uitvoeren zonder schade aan te richten.

Wij kopen graag uw stamhout en houtsnippers in. Daarnaast verzorgen wij een verantwoorde afvoer van snoeiafval en blad.

Vraag vrijblijvend een offerte aan of lees meer over de mogelijkheden op onze site:
www.boomrooierijweijtmans.nl

**GROEN
KEUR**
GECERTIFICEERD
BEDRIJF
• BOOMVERZORGING

Onze unieke telescoopkranen met 42 meter mast

Een imposant wagenpark staat tot uw beschikking

Kreitemolenstraat 175
5071 BD Udenhout

Tel. 013-5111483
Fax 013-5114373

algemeen@weijtmans.nl
www.boomrooierijweijtmans.nl

42 Het wordt tijd voor een Green Deal burgerparticipatie

Het is nog steeds relatief klein, maar de laatste jaren zagen een sterk groeiende aantal innovatieve contracten waar burgerparticipatie of burgerinitiatieven een onderdeel van uit maken. Vakblad Stad + Groen nodigde een aantal ceo's van grote groenvoorzieners en twee vertegenwoordigers van landelijke politiek voor een groepsdiscussie. Wat gaat dit betekenen voor de sector?

COLOFON

Stad + Groen is een uitgave van NWST NeWSTories bv- wordt in een gemiddelde oplage van 4400 exemplaren verspreid onder groenbeheerders, groene aannemers, landschapsarchitecten, adviseurs en toeleveranciers in de groene sector. Bij alles staat de praktisch ingestelde vakman centraal.

Redactie & commercie

NWST NeWSTories bv
Fransesstraat 41
6524 HT Nijmegen
T 024-3602454
F 024-3602464
I www.stad-en-groen.nl
M info@nwst.nl

Hoofdredacteur: Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Redacteuren: Santi Raats (santi@nwst.nl)
Kelly Kuenen (kelly@nwst.nl)
Vormgeving: Marie Cecile Oosterhout
Advertenties: Alberto Palsgraaf (alberto@nwst.nl)
Peter Jansen (peter@nwst.nl)

Abonnementen

Controlled circulation: Dit betekent dat alle professionals in de groene sector recht hebben op een gratis abonnement. Niet werkzaam in de groene sector €91,- per jaar. De abonnementsperiode loopt van 1 januari tot en met 31 december van ieder jaar en uw abonnement zal jaarlijks automatisch worden verlengd, tenzij uw schriftelijke wederopzegging uiterlijk 31 oktober voorafgaand aan de nieuwe abonnementsperiode in ons bezit is.

ISSN: 2352-4634

Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij Boomzorg c.q. de betreffende auteur. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. Boomzorg wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Alle auteurs van tekstbijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen e.e.a. overeenkomstig de publicatie- en/of inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de redactie ter inzage of op te vragen.

‘Verduurzaming van bollenteelt kan nu meters maken’

Al jarenlang is verduurzaming van de bloembollenteelt een thema. Vooral door het relatief intensieve gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is de bollenteelt behoorlijk milieubelastend. Met de introductie van Milieukeur Bloembollen wordt er nu een inhaalslag gemaakt voor de verduurzaming van deze sector.

De stad van morgen

Hoe gaan we om met het groeiende aantal inwoners in steden? Welke uitdagingen brengt de klimaatverandering met zich mee? En hoe verandert dit het beeld én het beheer van de stedelijke omgeving? Kortom: hoe ziet de stad van de toekomst eruit?

Harro de Jong: 'Bij Utrecht wordt weer een raar bosje aangelegd waar straks geen hond komt'

In oktober laat Natuurmonumenten een kersvers bos verrijzen aan de rand van Utrecht op landgoed Haarzuilens, onder meer doordat particulieren bomen hebben gekocht bij Natuurmonumenten. In totaal worden er 70 duizend bomen geplant. Landschapsarchitect Harro de Jong vindt dit stadsbos je reinste onzin.

22

EN VERDER

- 8 Nieuws
- 16 Quagga-mossel zuivert stadsvijver
- 21 Optuigen paarse krokodil funest voor participatie
- 34 Wie zorgt voor het Tesla-effect?
- 48 Nieuwe staatssecretaris krijgt te maken met toepassingsverbod
- 50 Groen, groener, groenst
- 56 Groenstudenten kunnen complete proeftuinen met bomen aanleggen in landschapshal
- 67 ???
- 70 Hoofdredactioneel

60

Geslaagde burgerparticipatie

Burgerparticipatie is een van die containerbegrippen die alles en tegelijk niets betekenen. Oorspronkelijk hield burgerparticipatie in dat de burger optreedt als coproducent. De gemeente Arnhem wil een paar stappen stap verder gaan. Maar hoe gaat dat nu in de praktijk? Hoofdredacteur Hein van Iersel op verkenningstocht in de Arnhemse wijk St. Marten.

VOLG ONS

twitter.com/stadgroen

facebook.com/stadgroen

Dijksma nieuwe staatssecretaris Infrastructuur en Milieu

Sharon Dijksma volgt Wilma Mansveld op als staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, die vorige week opstapte naar aanleiding van de Fyra-affaire. Dijksma bekleedde eerst de functie van staatssecretaris van Economische Zaken in het huidige kabinet. PvdA-Tweede Kamerlid Martijn van Dam volgt haar op als staatssecretaris van Economische Zaken. Dijksma volgt Wilma Mansveld op, die vorige week woensdag opstapte naar aanleiding van de Fyra-affaire. Na dit besluit van Mansveld werd Dijksma in de wandelgangen direct genoemd als vervanger.

Bijeenkomst BSNC over social return en participatie

De Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek (BSNC) organiseert op dinsdag 8 december a.s. een platformbijeenkomst over social return en participatie. Omdat de overheid sinds juli 2011 'social return' opneemt in de contractvoorwaarde bij inkopen en aanbestedingen, ziet de branchevereniging voldoende aanleiding om de bijeenkomst te organiseren. Gemeenten geven namelijk zelf vorm aan de concrete invulling. Daar zitten dus, zo blijkt uit de praktijk, de nodige haken en ogen aan. De eis dat een vast percentage wordt besteed aan het bieden van leer/werkplekken, trainingen of opleidingen om zo mensen aan een baan te helpen, is voor veel bedrijven een probleem. De bedrijven willen meer vrijheid bij het bepalen van die invulling. Tijdens de platformbijeenkomst zullen verschillende sprekers inhoudelijke presentaties geven. Ook worden praktijkvoorbeelden getoond en zal er voldoende gelegenheid zijn voor discussie. De bijeenkomst begint om 15.30 uur en loopt ten einde tegen 18.30 uur. Deelnemers kunnen na afloop genieten van een buffet. Voor BSNC is de bijeenkomst gratis. Niet-leden betalen 95 euro per persoon (ex. btw). Aanmelden kan via www.bsnc.nl.

PSO-certificaat voor Van Wijlen

Vrijdag 15 oktober jl. heeft wethouder Hans Brekelmans van de gemeente Waalwijk het certificaat Prestatieladder Socialer Ondernemen (PSO), trede 2 uitgereikt aan Aannemersbedrijf Van Wijlen B.V.

Bedrijven met een PSO-erkenning dragen meer dan gemiddeld bij aan de werkgelegenheid van kwetsbare groepen. Zij voldoen aan de kwaliteitseisen voor wat betreft passend werk, integratie, functioneren, toekomstperspectief en begeleiding. Van Wijlen is de enige commerciële instelling binnen de gemeente Waalwijk die een dergelijk PSO-certificaat in bezit heeft. Het doel van Van Wijlen is om zo snel mogelijk trede 3 te behalen. 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen staat bij ons hoog in het vaandel, zeker als het gaat om werkvoorzieningen voor mensen die een extra steuntje in de rug kunnen gebruiken op de arbeidsmarkt', aldus directeur Bart van Wijlen.

Den Ouden introduceert kalkcompost

Den Ouden Groenrecycling, onderdeel van Den Ouden Groep uit Schijndel, heeft een nieuw product aan haar assortiment toegevoegd: kalkcompost. Kalkcompost is een groencompost waaraan kalk is toegevoegd. Deze productcombinatie bespaart een werkgang en maakt bekalken en werken aan bodemvruchtbaarheid heel eenvoudig. In de praktijk ziet Den Ouden dat veel zandgronden te zuur zijn (een te lage pH) en regelmatig een

onderhoudsbekalking nodig hebben. Vaak wordt deze bekalking vergeten of niet gedaan vanwege de kosten. Op de kosten van het uitrijden van kalk wordt bespaard, aangezien compost en kalk in één werkgang aangebracht worden. Na de maïsoogst komen veel percelen leeg te staan. Dit is het ideale moment om kalkcompost uit te rijden. Aan de hand van een grondmonster kan de agrariër exact bepalen hoeveel neutraliserende eenheden op het perceel gegeven dienen te worden. Van kalkcompost wordt bij iedere batch de neutraliserende werking, oftewel de kalkwerking, bepaald. Op die manier is duidelijk hoeveel kalkcompost per ha nodig is. Gemiddeld heeft toepassing van 20 ton kalkcompost een vergelijkbare kalkwerking als 1 ton kalk. Oftewel: 20 ton kalkcompost geeft 55 eenheden neutraliserende werking, voorheen ook wel zuurbindende waarde genoemd. Naast de kalkwerking levert deze compost natuurlijk ook hoofd- en sporenelementen, stabiele organische stof en voedsel voor het bodemleven. Door de 50% vrijstelling op fosfaat en 90% vrijstelling op stikstof past kalkcompost ideaal in het bemestingsplan van de boer.

Nieuwe directeur bij HAS Hogeschool

Vanaf 1 november jl. is Jeroen Bos de nieuwe directeur HAS Kennistransfer en Bedrijfsopleidingen aan de HAS Hogeschool. Bos volgt daarmee Godfried Hijn op, die sinds 1 september jl. directeur Ontwikkeling is. Bos is momenteel nog directeur Dienstverlening bij de Kamer van Koophandel. Daarvoor was hij elf jaar werkzaam als adjunct-directeur en senior adviseur bij Bureau Blaauwberg waar hij advies gaf op het gebied van regionale economie en de onderwijsarbeidsmarkt.

Opening Proeftuin Radboud Universiteit

Sander Dekker, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, heeft vrijdag 30 oktober jl. twee nieuwe faciliteiten op de Radboud Universiteit geopend. Een van deze noviteiten betreft de vernieuwde Proeftuin, een faciliteit voor modern en plantkundig ecologisch onderzoek. De vernieuwde Proeftuin bestaat uit een in 2014 voltooid kassencomplex, uitgestrekte proefvelden met bijvoorbeeld een collectie wilde nachtschades (Solanaceae) en het unieke Phytotron, waar wortelontwikkeling onder de grond is te bestuderen zonder deze te verstoren. De Proeftuin is daarmee een faciliteit voor modern plantkundig en ecologisch onderzoek, waarbij veel wordt samengewerkt met het bedrijfsleven en de overheid. Zo zijn er onder meer onderzoeksprojecten rondom de zelfverdedigings- en stressmechanismen van planten en het beheer en herstel van natte ecosystemen als rivieren, veen en moeras.

Ufkes veilt nieuwe versnippercombinatie

Ufkes Greentec gaat samen met Troostwijk Veilingen haar nieuwste model versnippercombinatie, de Greentec 962/25T, op een bijzondere manier introduceren. Tijdens de AgriTechnica 2015 in Hannover wordt deze nieuwe machine online geveild. De kijkdagen zijn tijdens de beurs: van 8 tot 14 november a.s. Zaterdag 14 november is de laatste dag van de beurs en zal de veiling sluiten. De machine is te bewonderen in hal 26, waar het nieuwe model voor het eerst voor het grote publiek te zien zal zijn op de stand van

Ufkes Greentec B.V. en Troostwijk. Stef Hooijman, landbouwspecialist bij Troostwijk Veilingen: 'Ik heb nog nooit meegemaakt dat wij een spiksplinter-nieuw model, waarvan de lak bij wijze van spreken nog maar net droog is, gaan veilen. Maar Ufkes Greentec wil deze houtversnipperaars met een capaciteit tot maximaal 65 cm en telescopische kiepbak van 25 kuub graag op een bijzondere manier introduceren aan het grote publiek.' Hij vervolgt: 'Het startbedrag is gezet op 50.000 euro. Waar het eindbedrag uiteindelijk op gaat uitkomen, is voor ons ook de vraag. Geïnteresseerden zijn van harte welkom om de Greentec 962/25T te bezichtigen en om de Troostwijk-veilingmeesters uit Nederland, Duitsland en België te bevragen over online veilingen.'

VAR voorlopig nog geldig

Staatssecretaris Wiebes stelt een overgangsregeling voor waarmee de VAR gehandhaafd blijft tot 1 april 2016. Bovendien moet er tot 1 januari 2017 een duidelijke, gerichte coulanperiode gaan gelden. Het voorstel wordt door de VHG goed ontvangen omdat zij van mening is dat zzp'ers niet in onzekerheid mogen zitten over het afschaffen van de VAR en het hanteren van de voorgestelde modelovereenkomsten. De overheid heeft het plan opgevat om de huidige Verklaring Arbeidsrelatie (VAR) te vervangen door een modelsysteem. Dit zou zowel de opdrachtgevers als opdrachtnemers meer zekerheid moeten bieden dat er geen loonheffing betaald hoeft te worden. Die zekerheid zou voor vijf jaar geldig moeten kunnen zijn.

GKB gestart met vervolgfase De Blauwe Verbinding

GKB Realisatie is in opdracht van Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde gestart met de vervolgfase van de aanleg van De Blauwe Verbinding, een waternetwerk in Zuid-Holland. In een eerdere fase werd de beplanting grondig aangepakt. De aankomende periode worden er watergangen gegraven, fiets- en wandelpaden aangelegd en bruggen gebouwd, om uiteindelijk te zorgen voor een samenhangend geheel. In het project De Blauwe Verbinding wordt een netwerk van wateren tussen de Zuidpolder in Barendrecht, het toekomstige landschapspark het Buytenland in Albrandswaard en het Zuiderpark in Rotterdam gerealiseerd. Het waternetwerk krijgt een recreatiefunctie, maar zal tegelijkertijd functioneren als waterberging en ecologische verbinding.

BAM verkoopt Mostert De Winter aan Elkarij

BAM Infra Nederland bv heeft dochteronderneming Mostert De Winter bv uit Hardinxveld-Giessendam verkocht aan Elkarij bv uit Wouwe. Mostert De Winter is specialist op het gebied van daktuinen, gevelbegroeiingen en groenvoorzieningen. De transactie heeft betrekking op alle 39 medewerkers, de onderhanden werken en het materieel. BAM ziet onvoldoende mogelijkheden om de activiteiten van Mostert De Winter verder uit te bouwen en acht de toegevoegde waarde van dit specialisme binnen de onderneming beperkt. De transactie past in de stroomlijning van de organisatie die BAM in het kader van het Back-in-shape-programma doorvoert. De omzet van Mostert De Winter bedroeg het afgelopen jaar circa € 16 miljoen. Elkarij behoort tot het topsegment van bedrijven actief in het aanleggen en onderhouden van de openbare ruimte in Nederland, België, Groot-Brittannië, Frankrijk en Duitsland. De Groep heeft een omzet van circa € 250 miljoen met 2200 medewerkers. Mostert De Winter zet haar activiteiten voort onder de eigen naam. Elkarij verwerft zich door deze investering een prominente positie op de markt van dak- en gevelgroen.

Alles over Groenbeheer ondersteunt beleidsmakers en groenbeheerders bij het bereiken van een kwalitatief hoogwaardige buitenruimte tegen acceptabele beheerkosten.

- Inventarisaties
- Bestandsbeheer
- Opstellen RAW-bestekken
- Directievoering en Toezicht
- Bomen Effect Analyses
- Planmatig beheer

Waarom kiest u voor Alles over Groenbeheer?

- Flexibele inzet en projectondersteuning op maat
- Gedegen vakkenis van een combinatie van European Tree Technicians, GIS specialisten, bestekschrijvers, kenners van RAW/UAV, European Tree Workers en bosbouwdeskundigen.
- Een klantgericht aanpak met afstemming op uw werksituatie

www.allesovergroenbeheer.nl

Geen **GEBAKKEN LUCHT** maar **HETE LUCHT**

De WeedAir® 100,
één van de vele thermische onkruidbestrijdingsoplossingen
van HOAF Infrared Technology, die doet wat er wordt beloofd.

Voor meer informatie:

HOAF Infrared Technology

Tel: +31 541 530 400

www.hoaf.nl

sales@hoaf.nl

Kamps de Wild stopt met Weed-IT MKII

Kamps de Wild bv en Rometron bv stoppen met ingang van volgend jaar met het bouwen en distribueren van onkruidbestrijdingsmethode Weed-IT MKII. Dat hebben de organisaties laten weten. Kamps de Wild en Rometron hebben onlangs hun strategie voor de komende jaren opnieuw bepaald. Hierbij is uitvoerig gekeken naar de huidige marktomstandigheden en de kansen en bedreigingen binnen de hedendaagse Europese markt voor onkruidbestrijding. Rometron, producent van de Weed-It-apparatuur, zal zich in de toekomst richten op sensortechnieken in de agrarische sector. Exclusief distributeur Kamps de Wild focust zich op zijn beurt op Amazone, Claas en Kaweco, de andere merken die het bedrijf distribueert. Naar eigen zeggen resulteert deze ingeslagen weg tot meer efficiëntie en versteviging van de marktposities. Kamps de Wild blijft tot 1 januari 2017 verantwoordelijk en bereikbaar voor service en garantie. Rometron blijft op zijn beurt bereikbaar en verantwoordelijk voor een goede onderdelenvoorziening. Meer informatie hierover is te vinden op de site van Kamps de Wild.

Sempergreen lanceert nieuwe vegetatiemat

De bijen- en vlindersterfte neemt de afgelopen jaren wereldwijd alarmerend toe. Dit komt onder meer door een gebrek aan nectar en stuifmeel. Bijen en vlinders zijn essentieel voor de voedselproductie en de biodiversiteit. Meer dan 80% van de planten waarvan wij eten op de wereld, is afhankelijk van bestuiving door bijen. Voor Sempergreen was dit aanleiding om in actie te komen. Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van de Bees & Butterfliesmat. Voor de Bees & Butterfliesmat is, in samenspraak met de Bijenstichting en De Vlinderstichting, een grote variëteit aan waard- en nectarplanten geselecteerd. De ruim vijftig soorten planten hebben diverse bloeiperiodes, van het vroege voorjaar tot in het late najaar. Nectarplanten dienen als voedsel voor de bijen en vlinders. Waardplanten vormen als rupsenvoedsel een onmisbare schakel voor de ontwikkeling van ei tot vlinder.

Glyfosaat vormt klein gevaar voor honingbijen

De giftigheid van glyfosaat is relatief klein. Die conclusie trekken wetenschappers van de Agricultural Research Service en Mississippi State University na het onderzoeken van 42 veelgebruikte middelen. De resultaten werden onlangs gepubliceerd in Journal of Economic Entomology. Wetenschappers testten

De klimaatbestendige boom van de toekomst

Vanwege klimaatverandering kennen we steeds meer zomerstormen, hevige buien én droogte. Het wordt een uitdaging om water in de stad te houden om de momenten van droogte op te vangen. Daarnaast hebben we de laatste jaren met zoveel boomziekten, plagen en aantastingen te maken gehad, dat er bijna geen geschikte boom meer over blijft. Ons bomenbestand wordt vaker in een grote intensiteit aangetast door natuurlijke aantasters die nu eenmaal bij bomen horen.

Door aan de basis van het probleem te werken zal in de loop van de jaren een meer toekomstbestendig bomenbestand ontstaan is de stellige overtuiging van Terra Nostra. De uitdaging van de toekomst is op welke wijze we inhoud geven aan de noodzaak tot het toepassen van soortendiversiteit en nemen van klimaatadaptatie maatregelen.

U kunt Terra Nostra vinden op de beurs Future Green City, stand 281. In het lezingenprogramma op woensdag is een presentatie opgenomen die over dit onderwerp gaat en wordt verzorgd door Henry Kuppen, directeur van Terra Nostra.

Tel. (0184) 69 89 93 | www.terranostra.nu

Symbiose
tussen
natuur &
techniek

Boomverzorging - Onderzoek en Advies - Producten voor groeiplaatsen

sneakpreview: *vademecum* *Groeiplaatsen*

Future Green City

24, 25 en 26 november 2015

Brabanthallen 's-Hertogenbosch, stand 540

www.bsi-bomenservice.nl

ADVIESBUREAU VOOR DE GROENE OPENBARE BUITENRUIMTE EN BUITENSPOORTACCOMODATIES.

We opereren landelijk en hebben expertise in aanleg, beheer en onderhoud van de groene buitenruimte en buitensportaccommodaties. Onze opdrachtgevers zijn voornamelijk gemeentes, woningcorporaties, projectontwikkelaars en aannemers, die we op cultuurtechnisch gebied ondersteunen met planvorming (beleid & beheer), bestekvoorbereiding, aanbestedingen en directievoering & toezicht. Dit doen we voor o.a. sportcomplexen, speelvoorzieningen, begraafplaatsen en openbaar groen.

greenengineers
adviseurs voor sport en groen

Kauwenhoven 76a
6741 PW Lunteren

Postbus 765
6710 BT Ede

T (0318) 654 124
E info@greenengineers.nl
I www.greenengineers.nl

HOE IS DE BIODIVERSITEIT IN UW GEBIED?

Biodiversiteit is meer dan een begrip, het is de manier waarop we de soortenrijkdom in stand kunnen houden. Weten hoe?

TRAINING BIODIVERSITEIT IN DE PRAKTIJK

De 3-daagse training is praktisch en interactief en geeft u een geheel andere kijk op het huidige groenbeheer en -onderhoud.

MEETLAT BIODIVERSITEIT

Met de door IPC ontwikkelde meetlat kunt u op objectieve wijze de biodiversiteit in uw gebied meten. Hiermee kunt u uw doelen bepalen en op basis van argumenten toewerken naar betere resultaten. Neem voor meer informatie contact op met Rob Arbeider of Larissa Koops van **IPC Groene Ruimte**, T 026 35 50 100 of kijk op www.ipcgroen.nl

BEZOEK ONS TIJDENS FUTURE GREEN CITY

24 t/m 26 november in 's-Hertogenbosch / Stand 243

*Future Green City
Stand 214*

Vasteplanten in het openbaar groen

Griffioen biedt het totaalpakket Greentocolour® aan voor een duurzaam ingerichte buitenruimte met een hoge biodiversiteit. Het concept, dat zorgt voor snelle dichtgroei met een laag onderhoudsniveau, bestaat uit:

- juiste plant op de juiste plaats
- grondvoorbereiding
- gebruik van 8 planten in P11-kwaliteit per m²
- onderhoud met kort afmaaien/mulchen/mesten

GREENTOCOLOUR®
VASTEPLANTEN CONCEPT

WEINIG ONKRUIDGROEI,
MINDER ONDERHOUD

KLEURRIJKE UITSTRALING,
LAGE BEHEERKOSTEN

Griffioen Wassenaar BV

www.greentocolour.com

42 veelgebruikte pesticiden op hun giftigheid. 26 van deze middelen bleken noodlottig te zijn voor vrijwel alle bijen die ermee in contact kwamen. Evenals zes andere pesticiden zorgde glyfosaat amper voor bijensterfte. Het onderzoek onderscheidde zich van andere onderzoeken door zijn opzet. De onderzoekers simuleerden een realistische situatie door de pesticiden via een sproeitorren op het oppervlak te laten vallen. Hierbij werden de bijen, net als in een echte situatie, 'per ongeluk' geraakt door de middelen. Volgens de onderzoekers laten de resultaten zien dat bijensterfte beperkt kan worden door voor de juiste, minder schadelijke, pesticide te kiezen.

Sliedrecht op bezoek bij Verheij

Op dinsdag 27 oktober jl. was het college van burgemeester en wethouders te gast bij Verheij Integrale Groenzorg in Sliedrecht. Hier vond de wekelijkse collegevergadering plaats. Daarnaast kreeg het college een bedrijfspresentatie en een rondleiding over het terrein en door het kantoor. Elke maand bezoekt het college van Sliedrecht een bedrijf of organisatie in het dorp, in combinatie met de collegevergadering.

Zes Auga-pompen voor Heerlen

Gemeente Heerlen heeft onlangs zes Auga-pompen aangeschaft. Ze zet de pompen in om de waterkwaliteit in de Weltervijver en de Meezenbroekvijver te verbeteren. De Weltervijver in Heerlen is populair bij recreanten, zoals wandelaars en vissers. Helaas kampte de vijver al enige tijd met onder andere blauwalg en zuurstofgebrek, wat onder meer negatieve gevolgen had voor het visbestand. Auga voerde in samenwerking met Visserijvereniging Nederland een tweejarig onderzoek uit om vast te stellen of de door Auga geproduceerde beluchtingspompen en bewegingspompen een adequate oplossing zouden kunnen

bieden om de vitaliteit van de wateren te verhogen. Gemeente Heerlen besloot naar aanleiding van de resultaten pompen aan te schaffen voor de Weltervijver en de Meezenbroekvijver. S-Flow Aerators stuwen water omhoog en vermengen het met zuurstof. AirFlow Aerators brengen het water tevens in beweging. In de Weltervijver zijn inmiddels vier pompen geplaatst. De twee installaties in de Meezenbroekvijver worden later geplaatst.

Dijksma reageert op Kamervragen na blunder

Staatssecretaris Dijksma van Economische Zaken wil niet reageren op de blunder van Natuurmonumenten om de directeur van Natuurmonumenten een gratificatie van 5.000 euro te geven boven op zijn jaarsalaris. Dijksma schrijft dit in haar antwoord op vragen die werden gesteld door kamerlid Van Gerwen (SP). Van Gerwen wilde weten waarvoor de bonus was betaald en of de staatssecretaris stappen zou gaan ondernemen. Volgens Dijksma zijn de arbeidsvoorwaarden bij Natuurmonumenten echter een aangelegenheid van de vereniging zelf. De staatssecretaris is van mening dat het niet aan haar is om daar een oordeel over te hebben.

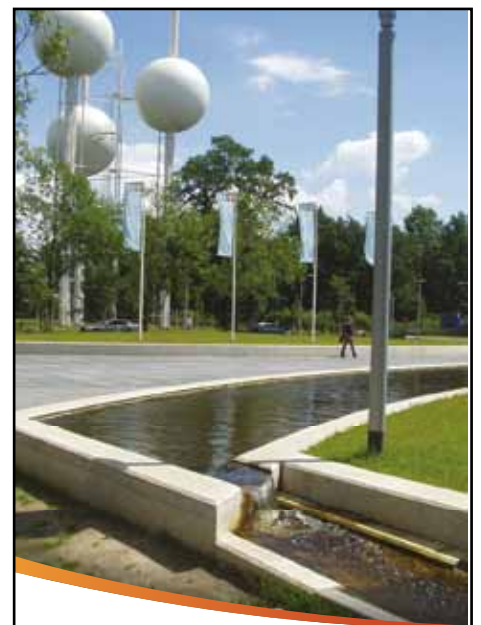
Nijmegen eerste gemeente met duurzaam beton

De gemeente Nijmegen is de eerste gemeente in Nederland die gebruikmaakt van beton dat is gemaakt van gerecyclede bouwgrondstoffen. Beton van gerecyclede materialen is duurzamer omdat er nauwelijks gebruik wordt gemaakt van nieuwe grondstoffen zoals zand en grind. Bovendien scheelt het in de CO₂-uitstoot, die onlosmakelijk verbonden is aan de productie van beton. Het beton zal worden gebruikt voor de aanleg van een nieuw Park & Ride-terrein bij de Ovatonde in Nijmegen.

Wanneer de ervaringen positief zijn, wil de gemeente Nijmegen standaard duurzaam beton gaan gebruiken. De gemeente verwacht dat daarmee voldoende energie kan worden bespaard die voldoende is om enkele honderden huizen van stroom te voorzien.

Vandaele introduceert trommelzeef

Vandaele, leverancier van berm- en groenonderhoud, heeft een nieuwe compacte grootrendement-trommelzeef geïntroduceerd. Trommelzeef TZ165-75 is geschikt voor het zeven van grond en stenen, steenpuin, compost, (sier)schors en houtsnippers. Daarbij zijn verschillende zeeffracties mogelijk, waarbij de trommel (Ø 750 mm - L: 1650 mm) in de machine blijft en alleen het zeefrooster gewisseld wordt. De TZ165-75 is eenvoudig te bedienen, heeft een traploos regelbare snelheid van de aanvoerband en een zeeftrommel volgens het af te zeven materiaal en de omstandigheden. De machine is daardoor ook te bedienen door één persoon. De trommelzeef is verkrijgbaar in drie uitvoeringen: standalone op vorkliftframe, getrokken op tandemonderstel traagvervoer en getrokken op tandemonderstel snelvervoer. De machine wordt geleverd met één zeefrooster naar keuze: 15, 20, 25, 30, 40 of 50 millimeter.

www.smitsveldhoven.nl

Groen doet goed!

Groen in de stad is belangrijk voor het sociaal, maatschappelijk en economisch niveau

De tijd dat groen alleen maar als leuk en een aardige opvulling werd ervaren, is definitief voorbij. Bomen en planten doen veel positiefs voor ons en steeds meer wordt het belang van 'vitamine G' ingezien. 'Wat heel belangrijk is, is dat er mogelijkheden worden geschapen waarbij het groen zich kan ontwikkelen en zich in stand kan houden. Want daar schort het vaak nog wel aan,' zegt Wim Beining, adviseur beplantingen, dak- en gevelgroen bij Boomkwekerij Ebben.

Auteur: Sylvia de Witt

Groen in de stad biedt baten op sociaal, maatschappelijk en economisch niveau. Investerings in voldoende groen in de Nederlandse steden kunnen leiden tot een economische meerwaarde die kan oplopen tot 1,3 miljard euro per jaar. Het gaat hierbij om onder andere de economische winst dankzij gezondere inwoners, lagere zorgkosten, hogere waarden van vastgoed, lagere energiekosten en een hogere arbeidsproductiviteit. Een betere inrichting en een beter beheer van openbaar groen hebben directe en indirecte positieve economische effecten op de maatschappij. 'Dat groen ontzettend belangrijk is in een stad, staat buiten kijf,' vindt Wim Beining, adviseur beplantingen, dak- en gevelgroen bij Boomkwekerij Ebben. 'Met name in de grote steden hebben we te maken met het *urban heat island* effect, het fenomeen dat de temperatuur in een

stedelijk gebied in de zomer gemiddeld 5 graden hoger is dan in het omliggende landelijk gebied. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn de absorptie van zonlicht door de in de stad aanwezige donkere materialen en de relatief lage windsnelheden. De temperaturen zijn in de zomer een graad of vijf hoger dan op het omringende platteland. In steden met heel veel groen is dat verschil veel minder.'

Het psychologische effect

Groen in de stad heeft veel gunstige effecten. 'Zo is het psychologische effect van groen enorm. Het kijken naar groen geeft mensen een bepaalde rust die hen kan helpen te herstellen van stress en mentale vermoeidheid. Er is veel onderzoek gedaan naar het welzijn van mensen door groen. Steeds meer Nederlandse ziekenhuizen en zorginstellingen investeren in een groene omgeving in

de verwachting dat patiënten daar niet alleen prettiger vertoeven, maar ook sneller herstellen. Al in 1984 toonde Roger Ulrich aan dat galblaaspatiënten die na hun operatie een kamer kregen met uitzicht op bomen, minder krachtige pijnstillers nodig hadden dan patiënten die kwamen te liggen in een kamer met uitzicht op een stenen muur. Bovendien was het postoperatieve verblijf van patiënten met uitzicht op groen iets korter en deden zich minder complicaties (hardnekkige hoofdpijn, misselijkheid) voor. Groen bevordert het herstel van patiënten; dat betekent minder kosten voor ligdagen en medicatie.'

Je prettig voelen door groen uitzicht

Het welbevinden van patiënten in een ziekenhuis wordt echt vergroot als er veel groen in hun omgeving is. 'De mate waarin je je wel bevindt in een

4 min. leestijd

Groen in de stad - Düsseldorf

Groen in de stad – Rotterdam

Wim Beining

gespannen situatie zoals die in een ziekenhuis, heeft echt invloed op je weerstand. Iemand die zich fijn voelt, zal sneller herstellen dan iemand die zich belabberd voelt. Tegenwoordig wordt dit soort principes door ontwerpers van ziekenhuizen veel intensiever toegepast. Je merkt nu ook daadwerkelijk dat een aantal ziekenhuizen waarbij wij betrokken zijn, de ruimtes waar patiënten komen die bestraald worden omdat ze kanker hebben, groen maakt. Voor deze mensen is het heel belangrijk dat ze uitkijken op een mooie, rustige en groene omgeving. Door dit uitzicht voelen zij zich prettiger. Ik heb ook begrepen dat zelfs slechts een fotowand met daarop bomen of planten helpt. Natuurlijk heeft dit ook zeker al een positieve invloed, maar dit vind ik toch wat gerommel in de marge. Echte bomen en planten hebben de voorkeur. Ze nemen immers giftige stoffen op en verhogen de luchtvochtigheid.'

Beter concentratievermogen

'Als je veel verharde locaties, dus bijvoorbeeld de daken van gebouwen of ondergrondse parkeergarages gaat begroenen, ontstaat een totaal ander beeld. Hierdoor is het in een stad natuurlijk veel plezieriger vertoeven.

En niet alleen dat, maar ook verhoogt een groene omgeving het concentratievermogen. Bert van Duijn, hoogleraar Plantenelektrofysiologie Universiteit Leiden, is onderzoeker bij Fytagoras Plant Science en uit veel van zijn onderzoeken blijkt dat er enorme verschillen ontstaan tussen studenten die in de klas zitten zonder beplanting, en studenten die vertoeven in klaslokalen met beplanting. Ook is in die lokalen 10 tot 20 procent CO₂-reductie en zijn er 7 procent minder gezondheidsklachten. Ook gaat de arbeidsproductiviteit van mensen in stadskantoren omhoog als ze uitkijken op groen. Of als ze in de pauze even in een parkje kunnen zitten of letterlijk het dak op kunnen naar een groene daktuin; dat maakt heel veel uit. Ik zie tegenwoordig ook steeds meer tijdelijke en permanente tuinen op daken van parkeergarages, waar groenten en kruiden worden gekweekt. Of waar studenten en jongeren 's avonds gezellig bij elkaar komen om te socialiseren met elkaar.'

Schadelijke fijnstof uit de lucht

Er zijn steden, zoals die in China, waar het eigenlijk bijna niet meer leefbaar is door de enorme uitstoot van onder meer fijnstof door zware industrie, het autoverkeer en het enorme tekort aan groen. Ook daar ziet men nu in dat het zo echt niet meer verder kan gaan. Er zijn tal van gezondheidsklachten en ze willen liever vandaag dan morgen eigenlijk nog terug naar de situatie van vijftien jaar geleden.

Bomen, heesters, maar ook planten en mossen helpen het schadelijke fijnstof uit de lucht te filteren. Drukke straten, alsook parken en plantsoenen in de buurt van kinderspeelplaatsen, dagverblijven en scholen, worden schoner als bomen en heesters het fijnstof en stikstofdioxide binden. Groen kan dus een grote rol spelen in de strijd tegen fijnstof, maar ook als windkering en als geluiddempend element. Maar vergeet niet: de crux zit hem vooral in de vervuiling door auto's en de industrie. Ook de vervuiler moet worden aangepakt. Groen is natuurlijk geen tovermiddel!

Ontwikkelen en in stand houden

'Wat heel belangrijk is, is dat er mogelijkheden worden geschapen waarbij het groen zich kan ontwikkelen en zich in stand kan houden. Daar schort het heel vaak nog wel aan. We kunnen met z'n allen duizenden bomen planten, maar als er vervolgens niets meer aan gedaan wordt, dan komt er met alle goede bedoelingen niets van deze intentie terecht. Het is dus een complex, samenhangend geheel waarbij het groen het puntje van de ijsberg is dat we zien, maar alles wat onder water zit, is evenzo belangrijk. Wij zijn als boomkweker dagelijks bezig om dit soort kennis te delen omdat we het hierdoor met elkaar uiteindelijk beter krijgen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5495

Quagga-mossel zuivert stadsvijver

Nijmegen zet tweehonderd mosselkragen uit in het Kronenburgerpark

Een jaar geleden voerde de gemeente Nijmegen een pilot met vijf kratjes mosselen uit in de vijver van het Kronenburgerpark. De mosselen moesten de vijver van algen zuiveren. De filterende weekdieren deden goed werk. Onlangs plaatste Nijmegen er daarom maar liefst tweehonderd kragen bij.

Auteur: Santi Raats

In de stadsvijver van Nijmegen zijn weinig drijfplanten en waterlelies te zien. De vijver ziet ook groen. Dat komt door een grote hoeveelheid algen in het water. Algen verbruiken namelijk zuurstof en ze blokkeren in hoge mate zonlicht, waardoor de planten niet goed tot fotosynthese kunnen komen.

In beginsel ligt het probleem bij het zuurstoftekort in het water. Arthur Nijhof, waterbeheerder bij de gemeente Nijmegen: 'We hebben te maken gehad met veel vissterfte. Dat komt doordat de eenden en vissen in het park te veel worden gevoerd en door het blad van de omringende bomen. De poep

die ze uitscheiden, maakt het water troebel en daardoor kan alg bloeien. De zuurstof wordt verbruikt door de algen, waardoor de vissen sterven.' Algenexplosies vinden ook plaats door te hoge watertemperaturen, vooral wanneer in de zomer de temperatuur van het water stijgt tot boven de

24 graden Celsius. 'Algen zijn dol op warm water. De temperatuur van het vijverwater wordt gemeent met meetsensoren. Als het water te warm wordt, pompen we grondwater bij het vijverwater om het te koelen en te zuiveren om de visstand te behouden. Het probleem is echter dat het biologisch evenwicht in de vijver verloren gaat door vervanging van het vijverwater; de vijver is een gesloten systeem. Dus we wilden vooral proberen om de algen weg te krijgen. Dit doen we nu met de inzet van mosselen, die de algen opeten en zich daardoor razendsnel vermeerderen.'

De verschillende waterpompen in de Nijmeegse stadsvijver houden het water in beweging. Dat is van belang: zo komen er constant algen voorbij die de mosselen kunnen eten.

Pompen

Nijhof probeerde verschillende middelen en methodes uit voordat hij uitkwam bij de mosselen.

Voorheen werd de waterkwaliteit van het vijverwater verbeterd door te baggeren, maar dat proces is arbeidsintensief en brengt veel kosten met zich mee. Nijhof: 'We hebben in de achttvormige vijver van het Kronenburgerpark nu meerdere pompen om waterstroming te creëren voor meer zuurstof. Een ervan is de AirFlow-pomp. Dat is een drijvende beluchter, die zorgt voor extra zuurstof in het water. Ook hebben we gekeken of de biologische Aspa Eco Tabs verbetering brachten. De tabletten zouden zorgen voor de afbraak van organische vervuiling, maar ik had hierbij mijn twijfels. We hebben een *before and after*-test gedaan met de tabletten, maar we zagen geen verschil, dus daar zijn we niet mee doorgegaan.'

Uitzet in vijver toegestaan

Bureau Waardenburg, een externe onderzoeker en adviseur van de gemeente, kwam met informatie over Quagga-mosselen. Waardenburg kweekt deze mosselen. Mosselen zijn filteraars; ze verorberen slib, plankton en algen en stoten schoon water uit. Per kilo lichaamsgewicht filtert een mossel maar liefst 35 liter water per uur. Dat doet hij met zijn kieuwen. De Quagga-mosselen zijn in staat om een vijver die helemaal groen ziet door algengroei te zuiveren. Het bestrijden van algen met mosselen is geen nieuw verschijnsel. De afgelopen jaren werden in Utrecht en Breda soortgelijke proeven uitgevoerd.

De Quagga-mossel is een uitheemse soort, die zijn oorsprong heeft in de Zwarte Zee en de Kaspische Zee. Men denkt dat deze exoot met ballastwater van schepen naar Noord-Europa is gekomen. De

mossel dankt zijn naam aan de vervagende strepen op zijn schelp, die lijken op de strepen van de inmiddels uitgestorven Quagga-zebra.

Omdat Quagga-mosselen een bedreiging vormen voor inheemse mosselsoorten, houdt het waterschap de uitzet ervan in open water tegen. In gesloten stadsvijvers staat het waterschap de uitzet wel toe.

Nijhof laat zien om welke mosselen het gaat. Het gaat niet om de *Mytilus edulis*, oftewel de gewone mossel, die we als consument vanuit een pannetje verorberen onder het genot van friet en een glas bier of wijn. De Quagga-mossel is de helft kleiner en is niet eetbaar. 'De zwervers in het Kronenburgerpark hebben hier geen avondmaal aan', illustreert Nijhof met humor. Het water moet wel in beweging zijn, zodat er voor de mosselen genoeg algen voorbijkomen om te eten. Het vijverwater in het Kronenburgerpark roert zich voldoende door de aanwezige waterpompen.

Pilot

De gemeente heeft een pilot gedaan met vijf kratten met daarin 30 duizend mosselen. Wethouders Renske Helmer en Harriët Tiemens hesen zichzelf eind november in grote groene vissersbroeken om de mosselen eigenhandig in de vijver de plaatsen. Zij werden daarbij geholpen door Martijn Dorenbosch van Bureau Waardenburg, dat zich bezighoudt met de inzet van mosselen voor waterzuivering. Nijhof: 'We hebben bijgehouden hoeveel algen ze verwijderen, en hebben regelmatig de waterkwaliteit en de groei en overleving van de mosselen gecontroleerd.' Er werd een lege krat tegen een volle krat aangezet. 'We wilden zien of ze groeiden en zich vermenigvuldigden en of er dan overzet zou plaatsvinden naar het lege krat.'

Quagga-mosselen in water vol met algen aan het begin van de proef.

Aan het einde van de proef hebben Quagga-mosselen het water van alle algen gezuiverd.

Natuurlijk goed

Vos Capelle

UW LEVERANCIER VOOR:

- Gras- en bloemzaden
 - Meststoffen, bodemverbeteraars en plantversterkers
 - Organische producten en substraten
 - Wetting agents en surfactants
 - (Biologische) gewasbeschermingsmiddelen
 - Hand-, elektrische en gemotoriseerde gereedschappen en machines
 - Bedrijfskleding en persoonlijke beschermingsmiddelen
-
- *Enige bedrijf in Nederland met 4 'Experts Natuurgras'*
 - *Grootste assortiment A-merken*
 - *Snelle levering uit 5.000 m² eigen voorraad*

**Wij leveren alle materialen voor een
gezonde groei van uw bomen, planten én gras!**

Hoofdstraat 35 | Sprang-Capelle | 0416 - 311 326 | www.voscapelle.nl

Het plaatsen van de mosselkratten.

Arthur Nijhof, waterbeheer gemeente Nijmegen.

Het water werd in de gaten gehouden door Mark den Dubbelden van Dutch Water Tech en door Martijn Dorenbosch. Dutch Water Tech is een bedrijf dat zich bezighoudt met de kwaliteit van oppervlaktewater. Ook deed men een proef met troebel algenwater in een vissenkomp met daarin mosselen. Deze mosselproef is als kort filmpje te zien op YouTube. In een *time-lapse* is te zien in welke tijdsperiode de mosselen troebel water

helemaal zuiveren. Nijhof vertelt verder: 'Het was een succes. Daarom hebben we langs de kant van de vijver, in de stroming tussen de verschillende pompen in, onlangs bijna tweehonderd kratten bijgeplaatst, ter waarde van 15 duizend euro. De mosselen zijn uitgezet in kunststof kratten, die de beesten moeten beschermen tegen hun natuurlijke vijanden, zoals vogels en vissen. Ook hebben we een paar kratten in een andere vijver uitgezet, in het Goffertpark in vijver Winkelsteeg. Die vijver heeft last van roodalg en blauwalg.'

Stabilisatie mosselpopulatie

Tegen de tijd dat de hele vijver van algen en troebelheid gezuiverd is, zal de mosselpopulatie in omvang afnemen en stabiliseren.

Nijhof: 'Als er geen voedsel voor de mosselen meer is, sterft een deel af. Maar er zal altijd algengroei in de vijver blijven voorkomen. De mosselpopulatie die overblijft, houdt het evenwicht in de vijver op peil.' Zo ver is het nog niet; de stadsvijver is nog donker en de waterplanten hebben nog niet kunnen groeien. 'We hebben de mosselen op een later moment in het jaar uitgezet. De temperatuur van het water is te lang koel gebleven en de Quagga-mosselen zijn daardoor nog niet bijzonder actief geweest in het verorberen van algen. Maar volgend jaar zullen zij zich dik gaan bewijzen.'

De Nijmeegse visvereniging tekende protest aan tegen de aanleg van de tweehonderd kratten langs de kant van de vijver. Volgens de leden hebben de vissen door de kratten geen schuilplaats meer

voor reigers en katten. Inmiddels heeft Nijhof met de visvereniging gesproken en is er meer begrip voor de situatie. 'Op de zondag voorafgaand aan de zomerfeesten is de traditionele visdag voor de vereniging in het Kronenburgerpark. Wij hebben de vissers erop geattendeerd dat ze met hun haak een krat mosselen op de kant zouden kunnen trekken. Als dat zo is, zijn ze netjes bereid om die even terug te schuiven naar de rand van de vijver.'

Zorgen

Op de website van Sportvisserij Nederland maakt men zich echter nog steeds grote zorgen over de uitzet van de Quagga-mossel, onder meer omdat deze de inheemse driehoeksmossel wegconcurrereert door grotere groei en hogere weerstand tegen lage watertemperaturen. De Quagga-mossel zuivert het water dermate intensief van algen en plankton, dat er nauwelijks voer voor vissen zou overblijven. De website vermeldt: 'In enkele jaren tijd heeft de Quagga-mossel de driehoeksmossel in veel Nederlandse meren en rivieren grotendeels of helemaal verdrongen. Dat een invasie van de Quagga-mossel dramatische effecten kan hebben, bleek rond 1990 in de Amerikaanse Great Lakes. Daar vormden zich op de bodem dichte tapijten van mosselen die zeer efficiënt plankton en zwevende deeltjes uit het water zeefden. Hierdoor bleef er nauwelijks iets over voor andere dieren die plankton eten, zoals jonge vis. Uiteindelijk stortte daar het hele aquatische ecosysteem in elkaar: het water werd glashelder en dat leidde tot een extreme uitbreiding van waterplanten.' Nijhof reageert hierop met: 'Wij blijven monitoren. Mocht het noodzakelijk zijn, dan zullen wij kratten verwijderen uit de vijver.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5496

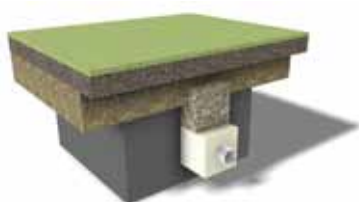
GKB Groep

Ideeën in uitvoering

GKB Realisatie introduceert Evenemententerrein constructie E-Grass®

Buitenruimte met snel wisselende functies

De buitenruimte staat steeds meer onder druk door multifunctioneel gebruik. Parken en plantsoenen moeten geschikt zijn voor verschillende doeleinden zoals recreatie, festivals, concerten enz. Elke gemeente heeft locaties waar evenementen worden georganiseerd. Deze locaties hebben het vaak zwaar te verduren tijdens het opbouwen, het gebruik en het afbreken van het festivalterrein.

Schade

Beheerders zien de festivals met argus ogen tegemoet. Wanneer de weersomstandigheden niet mee zitten is het bereiken van het evenementen terrein een hele uitdaging. De grasvelden en gazons zijn na de festivals vaak beschadigd door spoorvorming en verdichting.

E-Grass®

E-Grass® is een product van GKB Realisatie waar de eigenschappen van grasvelden en gazons in stand blijven na zware en intensieve betreding. Spoorvorming en structuurbederf wordt voorkomen door de E-Grass® stabilisatie laag.

Door het toepassen van een voedingsrijke stabilisatie laag onder de toplaag van het gras, is het grasveld of gazon zelfs door vrachtauto's berijdbaar. Intensief gebruik en het weer afbreken van het evenement veroorzaakt alleen oppervlakkige schade. De oppervlakkig ontstane schade kan tijdens de lichte onderhoudsronde worden hersteld.

Toepassingen:

Het E-grass® evenemententerrein is al op verschillende locaties toegepast:

- Het Park (Euromastpark Rotterdam) festivalterrein,
- CHIO Kralingerhout stallenterrein tijdens CHIO,
- Rozenburg Evenemententerrein,
- Weissenburglaan Hillegersberg evenementen en festivalterrein.

Adresgegevens

GKB Groep bv
Middelweg 1
2992 SP Barendrecht

Contact

t 0180 64 29 29
e info@gkbgroep.nl
i www.gkbgroep.nl

Optuigen paarse krokodil funest voor participatie

Het ruimte geven aan buurtinitiatieven hoort niet thuis op de agenda in Den Haag, maar moet juist op gemeentelijk niveau opgepakt worden

Wijkbewoners die zelf dingen oppakken in hun buurt. Het gebeurt steeds meer en daar ben ik groot voorstander van. Het is goed om daar waar mensen verantwoordelijkheid willen nemen, ze de ruimte te bieden en te stimuleren om dat te doen. Vorige week werd in de Tweede Kamer een initiatiefnota over buurtinitiatieven besproken. Een initiatiefnota met voorstellen om wijkbewoners bijvoorbeeld meer mogelijkheden te bieden om onderhoud in hun wijk zelf op te pakken. Dat klinkt mooi! Helaas bleken de voorstellen van de PvdA vooral een soort paarse krokodil te zijn: meer regels, meer verplichtingen en meer bureaucratie. Het ruimte geven aan buurtinitiatieven hoort niet thuis op de agenda in Den Haag, maar moet juist op gemeentelijk niveau opgepakt worden.

Helaas lopen initiatiefnemers ook tegen lokale bureaucratie aan: trage besluitvorming, onwelwillende ambtenaren en onvoldoende mogelijkheden om als buurtcollectief te opereren

Succesvolle acties van bewoners om hun omgeving te onderhouden, zijn er al volop. Zo ook in mijn eigen wijk, de Benedenstad in Nijmegen. Een aantal buurtbewoners is zelf aan de slag gegaan met de inrichting en het onderhoud van een stuk openbaar groen. Waar eerst een uitnodigend bankje stond voor

'hangjongeren', staan nu bloemen en planten die onderhouden worden door een aantal enthousiaste buurtbewoners met groene vingers. Helaas lopen initiatiefnemers ook tegen lokale bureaucratie aan: trage besluitvorming, onwelwillende ambtenaren en onvoldoende mogelijkheden om als buurtcollectief te opereren. En ja, daar moet iets aan gedaan worden. Maar nee, dat moeten we zeker niet vanuit Den Haag willen regelen.

Volgen we de PvdA-initiatiefnota, dan betekent dit dat je voordat je een perk mag aanhaken, je eerst langs de Kamer van Koophandel en de notaris moet. In de notitie wordt namelijk gesteld dat je eerst een vereniging moet optuigen die de grenzen van de buurt bepaalt. Die grenzen moeten eerst nog via een buurtreferendum door alle burens worden erkend. Daarnaast moet dan ook nog een circus opgetuigd worden voor mensen die niet spontaan meedoen. Want: iedereen moet meedoen aan het collectief. Namens de VVD-fractie heb ik aangegeven dat ik helemaal niets zie in de bewuste initiatiefnota. Het lokaal stimuleren en faciliteren van buurtinitiatieven juich ik van harte toe, maar dit is iets wat lokaal in de gemeente moet worden opgepakt. Haagse bureaucratie en blauwdrukken helpen daar niet bij.

Hayke Veldman (Tweede kamer lid VVD)

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5497

Harro de Jong: ‘Weer een raar bosje aangelegd waar geen hond komt’

‘Autistische steden en organisaties’ zijn volgens landschapsarchitect op groengebied te veel naar binnen gekeerd

In oktober laat Natuurmonumenten een kersvers bos verrijzen aan de rand van Utrecht op landgoed Haarzuilens, onder meer doordat particulieren bomen hebben gekocht bij Natuurmonumenten. In totaal worden er 70 duizend bomen geplant. Landschapsarchitect Harro de Jong vindt dit stadsbos je reinste onzin.

Auteur: Santi Raats

10 min. leestijd

INTERVIEW

In het parkbos bij Utrecht worden zo'n vijftig verschillende soorten bomen en struiken geplant. Ook komen er wandelpaden, weides, fietspaden, vijvers en speelplekken. Natuurmonumenten wil daarmee de stedelijke omgeving vergroenen.

Om toekomstige beheerkosten te dekken, heeft Natuurmonumenten de hulp van Nederland ingeroepen door te planten bomen voor 25 euro per stuk aan te bieden met de slogan: 'Koop een boom en plant een bos!' De verkoop loopt goed; na enkele maanden stond de verkoopstand al op 13 duizend bomen. Begin november kan men de boom met de boswachter zelf planten tijdens de Boomplantdagen. Natuurmonumenten wil met de aanleg van het bos rondom Kasteel de Haar in West-Utrecht de stad groener maken. De natuur-

organisatie wil dit concept ook langs andere stadsranden uitrollen.

Bestaand natuurgebied rond de stad ontsluiten

Landschapsarchitect Harro de Jong van Buro Harro vindt dat Natuurmonumenten een verkeerde oplossing heeft gekozen. De voormalige docent landschapsarchitectuur op de Wageningen Universiteit is inmiddels een veelgevraagde gast op radio, congressen en symposia, want zijn werk en visie zijn relevant en origineel. Het valt de vakbladredactie op dat hij autonoom denkt, snel praat, gericht luistert, onderbouwd antwoordt en niet bang is om scherpe uitspraken te doen. In de media staat hij vooral bekend om een van zijn werkmethode bij een paar groenaanlegprojecten, genaamd 'natuurtransplantaties': het letterlijk

oppakken van stukken landschap en deze in de stad neerleggen op een ideale ondergrond, zoals heideplaggen op opgespoten schraal zand, om aldaar een landschap te creëren.

Het stoort hem dat het landschap rondom steden meestal zo slecht ontsloten is. Die gebieden zouden makkelijk toegankelijk gemaakt moeten worden en daar zou geld in gestoken moeten worden: 'Steden moeten gebruikmaken van wat het landschap te bieden heeft.'

Surrogaatlandschap

Het nieuwe bos dat bij Kasteel De Haar wordt aangelegd, is alles behalve een voorbeeld daarvan, volgens De Jong. Dit vakblad vraagt zich af of dit feitelijk niet een soort 'natuurtransplantatie' is. 'Totaal niet,' antwoordt De Jong. 'Bij natuurtransplantaties houd ik rekening met het aanwezige landschap én met een geschikte grondslag voor het getransplanteerde stuk natuur. Het nieuwe bos bij Utrecht heeft in de verte wat weg van een landschap, maar het is geen landschap. Het is een surrogaatlandschap. Dat komt doordat het bos van het aanwezige landgoed van de plattegrond is gekopieerd om even verderop aan te leggen. Maar het voorbeeldbos ligt op een oude, drogere oeverwal van de Rijn. Dat is een compleet andere grondslag dan het lager gelegen bodemlandschap waar het nieuwe bos moet komen.'

Administratieve truc

Dat er bij Utrecht een nieuw bos verrijst, heeft met een administratieve truc te maken, volgens de landschapsarchitect. Gemeentegrenzen zijn feitelijk bepalend voor de mate waarin een gemeente als groen bestempeld wordt. 'De gemeente Utrecht is wellicht niet heel groen, maar haar omgeving wel! De geplande uitbreiding van landgoed Haarzuilens ligt nog precies op het buitenste stukje weiland binnen de gemeentegrenzen van Utrecht, en ligt dus nog nét binnen Utrecht. Netjes binnen de lijntjes gekleurd, zo wordt de gemeente Utrecht weer wat groener. Maar eigenlijk komt het nieuwe bos verder van het centrum van Utrecht af te liggen dan de geweldige Utrechtse Heuvelrug aan de andere kant.'

Groen rond Utrecht nu slecht bereikbaar

De landschappen rond Utrecht, zoals die van het Groene Hart, zijn volgens De Jong een voorbeeld van slecht bereikbaar gebied voor recreanten. Hij illustreert: 'Ter vergelijking: de Veluwe ligt vol met wandelpaden. Je kunt daar tien jaar lang elke dag een andere wandeling maken. Maar het Groene Hart ten westen van Utrecht, net voorbij Leidsche Rijn, is nauwelijks ontsloten. Terwijl het vol ligt met

Het Groene Hart is slecht bereikbaar vanuit Utrecht.

Kasteel De Haar, landgoed Haarzuilens.

In veel steden was water zo'n honderdvijftig jaar geleden nog hét ontsluitingsmiddel. Alles en iedereen ging met de boot.

prachtige waterlopen, kades en dijkes! Je kunt bijna nergens komen. Het Groene Hart is om de paar jaar even in de aandacht en soms wordt er aan de randen wat nieuwbouw neergezet. Maar uiteindelijk wordt het gebied nooit écht goed ontsloten, terwijl het idee was dat het Groene Hart hét park zou moeten zijn van de hele Randstad.'

Een bos, dat klinkt goed, daar kun je toch niet tegen zijn?

'De prachtige polder Zegveld in het Groene Hart heeft, in tegenstelling tot de Veluwe met zijn duizenden paden, maar een stuk of drie routes om te lopen', specificeert De Jong. 'Het geldt dat nu in een bos wordt gestoken, kan beter worden geïnvesteerd in de aanleg van paden over de lage dijkes waarmee het polderlandschap voor bewoners van Utrecht bereikbaar wordt. Door het netwerkpatroon van het polderlandschap kun je makkelijk van alle kanten het middelpunt van de polder bereiken; het is prachtig om daar te zijn. Of pak de Vecht aan, die als rivier en als buurt lang het 'afvalputje' van de stad is geweest, door er een mooie fietsroute langs aan te leggen. Maar helaas worden eeuwenoude polderlandschappen om zeep geholpen met de aanleg van allerlei rare bossen.' De Jong besluit: 'Als het Groene Hart de achtertuin van de Randstad is, is men vergeten om het pad naar de achtertuin te creëren.'

Logische lijnen behouden in landschapsbeeld Het voorstel om het landschap van de rivier de Vecht op te pimpen vanuit het stadscentrum van Utrecht, brengt De Jong op zijn standpunt om natuurlijke landschapslijnen te versterken. In veel steden was water zo'n honderdvijftig jaar geleden nog hét ontsluitingsmiddel. Alles en iedereen ging met de boot. Utrecht was ondenkbaar zonder de Oude Gracht en de Vecht, Rotterdam dankt

Als je de waterlijnen van de Utrechtse grachten doortrekt naar het Groene Hart, dan sta je automatisch in het midden van de polder, waar ooit het riviertje begon.

zijn welvaart aan de Rotte en Amsterdam aan de Amstel, het IJ en zijn grachten. In steden zoals Delft en Leiden zijn de oude watergangen in al hun glorie bewaard gebleven. 'Een landschap bestaat altijd uit logische lijnen', legt De Jong uit. 'Als je de waterlijnen van die Hollandse steden volgt, dan sta je automatisch in het midden van de polder, midden in het groene hart, waar zo'n riviertje ooit begon met stromen! Ontwerpen op deze schaal zou altijd meer over lange lijnen moeten gaan dan over plakjes bos. Maar langs die lijn staat dus veel cultuurhistorie op instorten. Eeuwig zonde.'

Te snel bos

De Jong vindt dat er te snel naar het concept 'bos' wordt gegrepen. Op veel plekken zou hij helemaal niet voor bos kiezen. 'Er zijn te veel autistische steden die helemaal in zichzelf gekeerd zijn. Er worden allerlei rare bossen aangeplant waar uiteindelijk helemaal niemand in wandelt.' Hij kijkt mij aan. 'Jij woont in Ubbergen op een stuwwal? Het komt als overheid of organisatie toch niet in je op om ten noorden van die locatie, waar de prachtige Ooijpolder ligt, een recreatiebos aan te leggen?' Licht spottend: 'Alsof bos überhaupt uniek is. Bossen liggen van hier tot Vladivostok. Daarnaast ligt het Duitse Reichswald in het oos-

ten tegen de Ubbergse stuwwal aan, maar in de allereerste plaats: waarom zou je ter recreatie geen gebruikmaken van de Ooijpolder, die daar al eeuwen in al zijn pracht ligt?

Ontwerp

Het ontwerp van het bos bij Utrecht is dus niet afgestemd op de aanwezige grondslag. Maar er is überhaupt te weinig tijd in het ontwerp gestoken, ziet De Jong. 'Dit bos lijkt op tal van andere bossen die in de Randstad tussen stad en land-

schap aangelegd worden, zoals het Waalbos bij Ridderkerk van DLG (Dienst Landelijk Gebied, red.). Als een student van mij dit bos had ontworpen, dan was hij voor zijn opdracht dik gezakt. Natuurmonumenten doet, net als DLG, alsof nadenken over een fatsoenlijk ontwerp voor een bos op grote schaal helemaal niet nodig is. Al dit soort slecht ontworpen bossen ziet er hetzelfde uit: een ver familielid van het Engelse landschap, maar dan op de automatische piloot ingericht. De bedenkers plannen bijna exact een derde water, een derde bomen en een derde gras, verbonden door kronkelende weggetjes. Vaak inclusief rijtjesbomen op een meter van elkaar af. Het is deprimerend. DLG, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, ze hebben er vaak een handje van om voor de makkelijke weg te kiezen bij de aanleg van groen. De slag die gemeenten al hebben gemaakt, omdat ze klaar waren met de monotone en slecht uitgevoerde groeninrichting en inmiddels steeds beter nadenken over wat het beste op welke plek past, die slag moet nu ook nog gemaakt worden door de partijen die feitelijk de grootgrondbezitters van Nederland zijn. Want zij hebben het landschap uit het oog verloren.'

Marketing: 'Oerrr is...'

Is Natuurmonumenten in dezen niet de uitvoerder van wat de burger zelf wil: een bos bij de stad? De bomenverkoop is immers een daverend succes. De Jong laat zich, hoewel niet met zoveel woorden, de mening ontvallen dat burgers maar beter tegen zichzelf beschermd kunnen worden. 'Met de marketing van dit soort organisaties zit het altijd wel snor. Natuurmonumenten doet dat met 'Oerrr'. Wat is Oerrr...? Door het bos lopen en door de takken krakken.' De architect reageert verontwaardigd.

NATUURTRANSPLANTATIES

Wat De Jong doet bij een natuurtransplantatie, is niet simpelweg langs een tuincentrum rijden voor heideplantjes in een pot en die in de stad poten. 'Losse plantjes zien er wat tuttig uit. Ik snijd plaggen uit op de heide, pak deze op en transplanteer ze letterlijk naar elders waar de ondergrond geschikt is.'

Eigenlijk gaat hij te werk zoals greenkeepers op golfbanen al tientallen jaren te werk gaan: zij creëren een landschap op de golfbaan dat past bij de omgeving en de ondergrond. Zo bestaan er heidebanen, duinbanen, bosbanen en polderbanen.

'De pollen moeten dik zijn', vertelt De Jong. 'Een heidepol zit vol mosjes, beestjes, schimmels en gras en heeft de juiste zuurgraad. Het lijkt wel een kerststukje. Als je er meerdere naast elkaar zet, zie je een authentiek stuk heide voor je. Transplantatie kan ook grootschalig gebeuren, met kraantjes.'

Maakt hij daarmee de natuur niet kapot? 'Nee, want heidegebied moet juist af en toe afgeplagd worden om behouden te blijven. De kale plekken repareren zichzelf en worden weer heide.' Ook duinlandschap kan getransplanteerd worden. De Jong geeft er een voorbeeld van: 'In Arnhem is een duinachtig park aangelegd op de arme zandgrond van een braakliggend terrein. In Amsterdam gaan we een duinlandschap maken op een waaierig dak.'

Plakje bos

De Jong: 'Oerrr is niet per se een bos. Het kan ook een oerpolder zijn.'

MP SERIE 3-DELIGE CIRKELMAAIERS

Laagste brandstofgebruik door licht gewicht (Domex®)

Grootste werkbreedte (300, 330 Of 350 cm)

Hoogste motorvermogen (49 - 65pk Kubota® Commonrail turbodiesel)

Smalste transportbreedte (1.65 meter transportbreedte)

Luxe cabine met airco

Pols Groep | +31 (0) 181 45 88 45 | info@pols.nl | www.pols.nl

De klimaatbestendige boom van de toekomst

Vanwege klimaatverandering kennen we steeds meer zomerstormen, hevige buien én droogte. Het wordt een uitdaging om water in de stad te houden om de momenten van droogte op te vangen. Daarnaast hebben we de laatste jaren met zoveel boomziekten, plagen en aantastingen te maken gehad, dat er bijna geen geschikte boom meer over blijft. Ons bomenbestand wordt vaker in een grote intensiteit aangetast door natuurlijke aantasters die nu eenmaal bij bomen horen.

Door aan de basis van het probleem te werken zal in de loop van de jaren een meer toekomstbestendig bomenbestand ontstaan is de stellige overtuiging van Terra Nostra. De uitdaging van de toekomst is op welke wijze we inhoud geven aan de noodzaak tot het toepassen van soortendiversiteit en nemen van klimaatadaptatie maatregelen.

U kunt Terra Nostra vinden op de beurs Future Green City, stand 281. In het lezingenprogramma op woensdag is een presentatie opgenomen die over dit onderwerp gaat en wordt verzorgd door Henry Kuppen, directeur van Terra Nostra.

Tel. (0)184 69 89 93 | www.terranostra.nu

De Enk groen & golf... de Vernieuwers OPENBAAR GROEN | 2.0

Parijs - 2050

De Groene Revolutie_ van grijs naar groen_ de natuur terug in de steden_ zoals Parijs_ doel: 75% minder uitstoot van broeikasgas- sen _ een droom?_ nee, het kan_ zegt Vincent Callebaut_ architect, visionair, idealist_ groen- denker_ net als wij_ mens en natuur in balans_ hij de ontwerpen_ wij de technieken_ samen voorop_ de toekomst is groen_ wij zijn alvast begonnen.

De vernieuwers van De Enk groen & golf

Meer weten over de vernieuwers?

T: 0311 - 72 70 00 (Frans Reulink)

www.deenkgroenengolf.nl

info@deenkgroenengolf.nl

Met de 130 duizend bomen die door particulieren gekocht zijn, kun je langs een laan van 65 kilometer aan beide zijden bomen planten.

Als we een laan met 70 duizend bomen zouden aanleggen en die zouden hun volwassen fase bereiken, dan hebben we pas iets inspirerends neergezet.

STAD = NATUUR

Naast zijn doelstelling om de natuur te laten floreren op de grens van de openbare ruimte en het buitengebied, heeft De Jong ook een duidelijke visie op openbaar groen. Daarbij gaat hij erg ver: hij vat de stad als natuur op. Hoe wil hij daar in hemelsnaam een invulling aan geven? 'Door dat om te beginnen gewoon tegen elkaar te zeggen', aldus De Jong. 'Tot nu toe trekken we een grens waar de stad ophoudt en de natuur begint. Waarom eigenlijk? Natuurlijk moeten we de stad behouden, maar we kunnen er meer van maken dan nu het geval is. Planten en dieren staan ook te popelen om te verstedelijken, maar krijgen de kans niet. We zullen anders moeten denken en anders moeten bouwen.' Hij geeft voorbeelden van planten en dieren uit de natuur die reeds in de stad aanwezig zijn: 'In de grachtmuren van Utrecht, Delft en Leiden groeien varens, die ook voorkomen in de rotsomgeving van Zuid-Limburg. Op deze locaties hebben de varens eenzelfde soort steenachtige groeiomgeving. Laat ze floreren. Zorg naast gevelbegroeiing voor daktuinen. Slechtvalken en mussen zijn er ook. Zij denken niet: dat heeft de mens gemaakt, dus daar broed ik niet. Wezels hebben hun leefgebied ook tussen bebouwing. Veel dieren zitten juist graag in de stad. Je moet ze een kans geven om zich thuis te voelen in de stad en zich te vermeerderen. Als we de bouw van onze huizen aanpassen, kunnen vogels, maar ook vleermuizen er hun beschutte plekjes vinden onder de dakranden. We kunnen vogelhuizen in de dakpannen vormgeven of in de muurstenen bakken. In de specie van nieuwe muren kunnen we kalk en plantenzaadjes stoppen. Dan wordt het een plantenbehang voor gevorderden. Vroeger hadden boeren buiten de stad houtwallen, heggen en wilgen die werden geknot. Nu zijn er vooral grootschalige boeren in het buitengebied. Maar stadsmensen hebben nu juist op de manier van de traditionele kleine boertjes: zij knippen hun heggen en bomen in de tuin. Steden zouden burgers kunnen aanzetten om een kleinschalig heggenlandschap mee te helpen ontwikkelen. Nederland telt vijf miljoen tuinen; dat is in potentie een groot stuk natuur! Op de arme zandlichamen naast snelwegen groeien de mooiste bloemen. Rijkswaterstaat creëert die bermen per ongeluk door ze op deze manier te beheren. Als we deze bermen als natuur kunnen inrichten, hebben we er niet alleen weinig onderhoud aan, maar het totale bermoppervlak is ook nog eens groter dan het oppervlak van het nationaal park De Hoge Veluwe!'

'Maar die polders waar nu die bossen in geplant moeten worden, die zijn oerrr...' Licht sarcastisch daarna: 'En natuurlijk, bomen, daar kun je toch niet tegen zijn? Het klinkt goed, het is een goed doel, we gaan vooruit met de wereld. Burgers kunnen hun schuldgevoel voor het vervuilen van de aarde afkopen, net zoals vliegtuigpassagiers de vervuiling van hun vlucht afkopen met een hogere ticketprijs. Groen is goed. Maar het is te simpel. Wat is groen? Een kleur! Je moet specifieker zijn! Als je in een restaurant vraagt wat er op het menu staat en de ober komt met het antwoord "vlees en groente", dan is dat toch ook geen bevredigend antwoord? Mensen willen niet gaan wandelen in een plantsoen in een buitenwijk langs de snelweg, maar in landschappen waar ze echt blij van worden, zoals op de hei, door een écht bos, door duinen, weilanden en boomgaarden. Specificeer "groen", ga voor échte landschappen, échte parken, échte landgoederen en échte natuur.'

Afsluiting op de grenzen

In plaats van ontsluiting door een 'pad naar de achtertuin', verschijnen er juist vaak afsluitingen op de grens van de openbare ruimte, zo valt De Jong op. 'Geluidsbarrières, een snelweg of wat bosjes.' De landschapsonwerper kreunt; hij heeft niets met 'bosjes'. 'Bosjes zijn het groene purschuim van de stad. Ze liggen er in groten getale, en waarom? Bosjes zijn de planten waar tijdens het voetballen de bal in terechtkomt. En de enige wezens die er komen, zijn honden, die daar vijf minuten mogen rondlopen om hun behoefte te doen. Bosjes, plantsoenen, het is onbestemd spul. Voor honden, ter

opvulling, voor geheime rendez-vous en voor enge mannen. Dodelijk. Ik ben verbaasd dat ze nog steeds worden gepland en aangelegd.'

Natuur behoeft geen onderhoud

Bosjes, bomen en plantsoentjes, De Jong ze allemaal als onderhoudsintensief. 'Natuur heeft veel minder onderhoud nodig.' Hij filosofeert verder. 'We moeten naar nieuwe typologieën: landschappen rond steden behouden en toegankelijk maken. En voor wat betreft beleid in stedelijk gebied: landschappen creëren, het liefste inheems, om de biodiversiteit een boost te geven. De gemiddelde burger die na zijn werk thuiskomt, zal niet aan tafel zeggen: goh, wat ik nou toch heb gezien: een rij cotoneasters. Maar dat zal hij wél zeggen over een heidelandschap, midden in de stad!

Zoden aan de dijk zetten

Even is het stil. 'Begrijp me goed, Natuurmonumenten heeft goede bedoelingen. Maar zoals de Engelsen zeggen: *The road to hell is paved with good intentions...* Als de mensen het resultaat zien, zullen zij teleurgesteld zijn. Het oorspronkelijke landschap wordt inspiratieloos en oneigen heringericht en het bos zal uiteindelijk nauwelijks gebruikt worden.' Zoals De Jong eerder zei, zou hij liever hebben voorgesteld om het Groene Hart te ontsluiten met dit geld. Hij geeft een tweede alternatief: 'Met die

70 duizend geplande bomen die door particulieren gekocht zijn, kun je een laan beplanten van 350 kilometer lang! Dat is van het noordelijkste puntje van Groningen tot aan het zuidelijkste puntje van Limburg. Kijk, dat is een inspirerende landschapsinrichting waar heel veel mensen gebruik van zullen maken en trots op kunnen zijn.'

Levende landschapsschilderijen aan steden aanbieden

De Jong wil nog terugkomen op de cultuurhistorie langs de logische landschapslijnen die volgens hem op instorten staat. 'In musea lijsten we al sinds jaar en dag de mooiste Hollandse landschappen in. Maar de échte landschappen liggen gewoon nog steeds buiten, live, vlak om de hoek. Maak daar geen bosjes van, maar bied die levende landschapsschilderijen, net als een kunstwerk, aan de nabijgelegen stad aan.'

Harro de Jong is eigenaar van Buro Harro en gastdocent op verschillende hogescholen en universiteiten voor stedenbouw en landschapsarchitectuur.

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5498

Varens groeien in de oude kademuren van de Utrechtse grachten

Eigenlijk gaat De Jong te werk zoals greenkeepers op golfbanen al tientallen jaren te werk gaan: zij creëren een landschap op de golfbaan dat past bij de omgeving en de ondergrond.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) een begrip of een lachertje

Zelf loop ik voorop. Ik roep voortdurend dat wij milieuvriendelijkere elektrische machines produceren; dat ze duurzaam zijn en dat het goed voor bedrijven is om onder de vlag van MVO (maatschappelijk verantwoord ondernemen) te varen. Maar, hoe zit het precies; wat is milieuvriendelijk en wat is duurzaam; hebben we enig besef wat we met zijn allen promoten en kunnen we dat ook daadwerkelijk waarmaken? En... wat kun je er zelf aan doen?

We snappen het allemaal: de fossiele grondstoffen van moeder aarde raken ooit op en dan zijn we aangewezen op alternatieven als zon, water of wind. We moeten milieuvriendelijk werken dus. Dat betekent dat wat je doet of maakt niet vervuilend mag zijn voor de leefomgeving van mensen, dieren en planten. En dan moet je processen en producten meteen ook maar duurzaam maken. Dus geschikt voor een lange levensduur, zodat je ze permanent kunt toepassen en ze de aarde niet of minder uitputten. (zie ook Wikipedia). Dus aan de ene kant wil je als hovenier bijvoorbeeld je vervuilende tweetakt bladblazer vervuilen voor een accu-exemplaar. Dat is in beginsel beter voor het milieu! Anderzijds zou je vanuit het oogpunt van duurzaamheid het oude exemplaar tot op de draad moeten verslijten en blijven repareren. Hoe langer je hem gebruikt des te duurzamer wordt hij toch, of niet dan?

Milieu & duurzaamheid zijn soms een lastig verhaal. Je moet veel factoren wegen om te beoordelen of iets milieuvriendelijk of duurzaam is. Duurzaam betekent dus niet altijd dat het ook meteen milieuvriendelijk is. Omgekeerd geldt dat ook. Eigenlijk moet je achterhalen wat het productie van de machine aan energie kost en wat hij vervolgens tijdens zijn levensloop aan energie bespaart. Deze berekeningen, ook wel levenscyclus-berekeningen (LCC en LCA) genaamd, zijn steeds vaker op internet beschikbaar. Ze geven een goed beeld of iets milieuvriendelijk is of juist niet. Vervolgens moet je beoordelen of de machine die je wilt kopen in de toekomst ook (betaalbaar) te repareren is. Misschien is de machine al snel de moeite van het repareren niet meer waard is het dus een wegwerpartikel. Soms is het verstandiger een machine te huren omdat je hem eigenlijk maar een paar keer per jaar gebruikt.

Maar goed, als ondernemer ben je nog steeds enthousiast over je voorgenomen beleid om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Wees je bewust dat er nog veel meer maatschappelijke onderwerpen zijn die een relatie met MVO hebben. Laat ik me maar

beperken tot het thema milieu & duurzaamheid. Waar begin je? Wat mag het kosten? Wat is je uiteindelijke doel?

Mijn advies, pak het stap voor stap aan. Maak er binnen je bedrijf een doorlopend thema van en laat je medewerkers er zelf mee aan de slag gaan. Laat je medewerkers zelf constateren waar winst binnen je bedrijf valt te behalen, hoe er op energie bespaard kan worden en hoe je het wagen- of machinepark duurzaam kunt inrichten, etc. Gebruik je beleid ook als promotiemiddel en uithangbord voor je bedrijf, want als de buurman het doet, wil jij niet achterblijven. MVO begint tenslotte bij bewustwording.

Bij Frisian Motors zijn wij overgegaan op "groene stroom". De traditionele tl-lampen in de fabriekshal maakten plaats voor led-lampen in combinatie met bewegingsmelders. In ons testlaboratorium voor accu's hebben we de accu-ontladers gekoppeld aan een acculader. Stroom die voorheen verloren ging, gebruiken we nu om accu's van nieuwe machines te laden. Ook hebben wij uiteraard een elektrisch bestelbusje, tweedehands opgescharreld, dat wel. We rijden er alle korte ritten mee. En besparen hierdoor een behoorlijke slok diesel op onze andere bestelbusjes.

Soms voeren we heftige discussies aan de kantine tafel over wat wel of niet goed is. Eén ding is echter duidelijk: MVO leeft onder de mensen, verandert zelfs langzaam in een levensstijl. Daarmee wordt het dus als een begrip in onze samenleving verankerd.

Met duurzame groet,
Theo de Jong, Frisian Motors

‘Verduurzaming van bollenteelt kan nu meters maken’

Al jarenlang is verduurzaming van de bloembollenteelt een thema. Vooral door het relatief intensieve gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is de bollenteelt behoorlijk milieubelastend. Met de introductie van Milieukeur Bloembollen wordt er nu een inhaalslag gemaakt voor de verduurzaming van deze sector.

Auteur: Wim Uljee

Op de Dag van de Openbare Ruimte 2015 gaven Greenpeace, KAVB (de branchevereniging van de bloembollensector) en SMK (Milieukeur) in een lezing uitleg over het sectorinitiatief om de bloembollenteelt te verduurzamen door middel van het keurmerk Milieukeur. Greenpeace ging in op de noodzaak tot verduurzaming van de sierteelt. KAVB gaf een toelichting op de totstandkoming van het keurmerk en het oppakken ervan door de bloem-

bollensector. Milieukeur legde uit welke garanties het Milieukeur-keurmerk biedt en hoe overheden vanaf 2016 duurzaam bloembollen kunnen inkopen.

Groot draagvlak

Stefanie de Kool is sinds 2014 projectleider agro/food bij SMK en was verantwoordelijk voor de totstandkoming van het Milieukeur-certificatieschema

bloembollen. Daarvóór werkte zij ruim twaalf jaar bij Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO) van Wageningen Universiteit en Research (WUR). ‘In die tijd heb ik vanuit het onderzoek diverse duurzaamheidsprojecten mogen leiden, waarin we keken hoe de bloembollenteelt kan verduurzamen. Er bleek veel mogelijk, maar de vraag en waardering vanuit de markt ontbrak’, aldus Stefanie. ‘Daar komt de laatste jaren gelukkig verandering

4 min. leestijd

TECHNIEK

Introductie Milieukeur Bloembollen tijdens de Dag van de Openbare Ruimte: v.l.n.r. Michiel van Geelen (campagneleider landbouw Greenpeace Nederland), André Hoogendijk (adjunct-directeur KAVB) en Stefanie de Kool (projectleider agro/food SMK).

kwam mede doordat Milieukeur veel van de al gedefinieerde duurzaamheidsthema's van andere teelten kon afstemmen op de bloembollenteelt.

Duurzaamheidsthema's

'De toepassing van gewasbeschermingsmiddelen is een belangrijk thema in het schema', zegt Stefanie. 'Zo is het gebruik van middelen uit de groep van de neonicotinoïden en een aantal andere milieubelastende middelen niet toegestaan. Bovendien geldt er een beperking op het gebruik van chemische gewasbescherming. Uitgangspunt is dat ziekten en plagen zo veel mogelijk worden voorkomen en dat biologische en mechanische bestrijding worden gestimuleerd. Maar andere onderwerpen zijn van minstens evenveel belang, zoals eisen voor biodiversiteit en landschap, schoon water, vruchtbare bodem, emissie van broeikasgassen en arbeidsomstandigheden.'

Duurzaam inkopen

Stefanie is blij dat die brede aanpak van Milieukeur-duurzaamheidsthema's ook weerklank vindt bij de Nederlandse overheid, want Milieukeur Bloembollen is sinds kort opgenomen in de 'Milieucriteria voor het maatschappelijk verantwoord inkopen van Groenvoorzieningen'. Stefanie: 'Tot op heden voldeden alleen biologisch geteelde bloembollen aan deze criteria, maar het aanbod daarvan is beperkt; het areaal schommelt al jarenlang rond de 15 hectare. De inschatting is dat in 2016 een areaal van 150 hectare bloembollen Milieukeur-gecertificeerd zal zijn. En de ambitie is dat dit areaal de komende jaren met honderden hectares zal groeien. Het mooie is dat Nederlandse gemeentes dus al in 2016 hun ambitie kunnen waarmaken om in alle bloemperken duurzamere bloembollen te planten!'

Park en tuin

'Het is natuurlijk ontzettend belangrijk voor het milieu dat Nederlandse overheden duurzame bloembollen gaan inkopen. Zij zijn immers grootverbruikers en kunnen daardoor een belangrijke impuls geven aan de verduurzaming van hun leefomgeving en de sector', vervolgt Stefanie. 'Maar we zien dat ook de retail belangstelling begint te krijgen voor duurzamere bollen. Sinds Greenpeace in 2014 de noodklok luidde over het veelvuldig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de sierteelt, wordt daar nu ook het belang van duurzamer geteelde bollen onderkend. En die belangstelling stopt niet bij de grens; ook in het buitenland is er vraag naar neonicotinoïdevrije bloembollen.'

in. Door de media-aandacht voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in sierteeltproducten en de negatieve aspecten daarvan, ontstaat er vraag naar duurzamere producten. Die stimulans vanuit de markt is nodig om de teelt te veranderen en de afhankelijkheid van middelengebruik te doorbreken. Eind 2014 werd SMK benaderd door bloembollentelers met de vraag of een keurmerk voor duurzamere bloembollen kon worden ontwikkeld. Bij Milieukeur is dan een eerste stap kijken of en hoeveel draagvlak er is bij telers, afnemers en andere belanghebbenden. Toen dat positief bleek, was een volgende stap het bijeen krijgen van een begeleidingscommissie, die tot taak had de mogelijke duurzaamheidsthema's van het certificatieschema in beeld te krijgen en te definiëren. Die begeleidingscommissie kreeg een brede maatschappelijke vertegenwoordiging door de aanwezigheid van telers, KAVB, Greenpeace, milieufederatie Noord-Holland, een certificatie-instelling, adviseurs van gewasbeschermingsmiddelen, onderzoekers, een waterschap en afnemers zoals gemeenten. PPO Lisse (Praktijkonderzoek Plant en Omgeving) leverde de inhoudelijke inbreng voor de criteria. Het certificatieschema kon uiteindelijk al per 1 september worden gepubliceerd. Dat

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5499

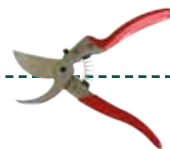
OUDERWETS VOORDEEL KNIPPEN

Gratis ARS snoeischaar
bij abonnement op
Stad + Groen

Een abonnement op het leidende vakblad voor de openbaar groensector is nu wel
erg goedkoop. U neemt een abonnement voor 2016* en u ontvangt een
gratis ARS Snoeischaar.

* Eerder opzeggen is niet mogelijk.

Winkelwaarde
€ 56,80

Bedrijf: _____

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Plaats: _____

Tel: _____

E-mail: _____

Stuur deze bon naar Vakblad Stad + Groen, Fransestraat 41, 6524 HT Nijmegen
Inschrijven kan ook online: www.stad-en-groen.nl/abonnement

Gepatenteerde innovatie in organische meststoffen.

Tot nu toe werd er geen gebruik gemaakt van protozoa in meststoffen. Maar daar komt vanaf nu verandering in! Vanaf het nieuwe tuinseizoen voegt ECOstyle onder de naam ProtoPlus® specifiek voor haar meststoffen geselecteerde protozoa toe aan de Myco-Sport.

De organische kringloop

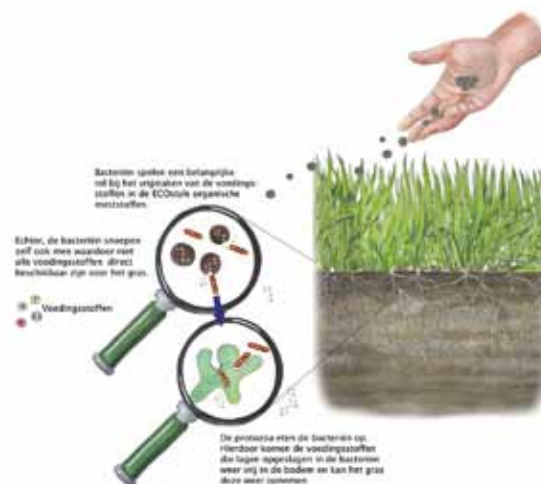
Onze visie op bemesting is gebaseerd op de 'organische kringloop'. Deze kringloop houdt in dat organisch materiaal in de bodem door allerlei levende organismen stap-voor-stap wordt afgebroken tot voor de plant beschikbare voedingselementen. Naast wormen en in de bodem levende insecten zijn vooral micro-organismen zoals schimmels, gisten en bacteriën zeer belangrijk voor de afbraak van organische stof tot mineralen.

Protozoa

ECOstyle voegt al tientallen jaren een mengsel van bodemleven toe aan haar organische meststoffen, omdat een actief bodemleven voor de omzetting van organische stof naar voor de plant beschikbare mineralen erg belangrijk is. Dit mengsel van schimmels, gisten en bacteriën is speciaal door ECOstyle geselecteerd omdat deze een belangrijke rol vervullen voor de mineralisatie.

Naast deze schimmels, gisten en bacteriën spelen ook protozoa een belangrijke rol in de mineralisatie van organisch materiaal. Protozoa zijn ééncellige micro-organismen die overal op aarde worden gevonden en die zich voeden met bacteriën. Protozoa eten oude en inactieve bacteriën in de bodem op, waardoor voedingstoffen die lagen opgeslagen in deze bacteriën weer vrijkomen in de bodem. Tijdens het afbreken van meststoffen snoepen bacteriën in de bodem namelijk mee van de vrijgekomen voedingstoffen. Hierdoor komen niet alle voedingstoffen direct beschikbaar voor het gras. Door protozoa toe te voegen kan het gras sneller meer voedingstoffen opnemen en zo werken de organische meststoffen van ECOstyle zichtbaar effectiever.

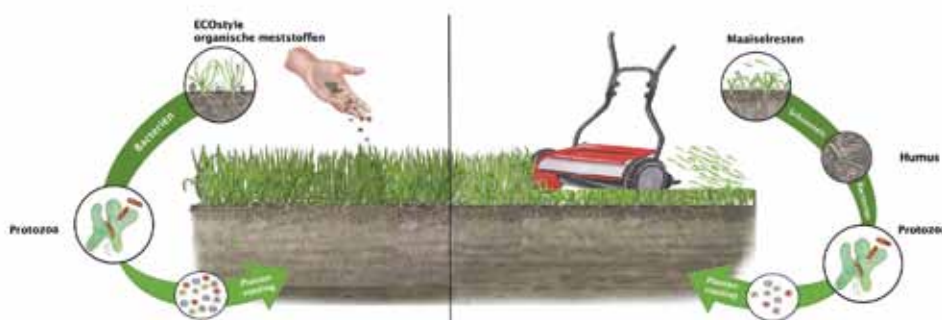
Met ProtoPlus® komen voedingstoffen effectiever vrij:

ProtoPlus®, een unieke innovatie!

Het unieke aan de protozoa in ProtoPlus® is dat zij zich voeden met bodembacteriën, maar niet met de bacteriën van ECOstyle. De ECOstyle bacteriën kunnen hierdoor beter een plekje veroveren in de bodem en zo nog beter hun nuttige taak uitvoeren. Daarnaast houden de protozoa de bacteriën bij lage temperaturen actief. Hierdoor werkt de meststof ook sneller in het voorjaar. De toevoeging van protozoa garandeert een betere omzetting van de meststof, een gezondere bodem en een sterk sportveld dat minder vatbaar is voor ziekten en plagen. Door het sterkere gras en zode kan er volop op het veld gelopen en gesport worden. Nieuwsgierig geworden?

Uiteraard geven wij graag meer tekst en uitleg over deze innovatie, de prijzen en toepassing. U kunt ons bereiken via hovenier@ecostyle.nl of telefonisch op 0516-567768.

Voordelen:

- Snellere werking in het voorjaar
- Groener en sterker gras
- Betere groei onder koude omstandigheden, al vanaf 5 °C!

Wie zorgt voor het Tesla-effect?

Husqvarna toont op Silent City-event visie op de toekomst

Inmiddels al meer dan tien jaar geleden kwam Toyota met de Prius. Objectief gesproken waarschijnlijk een revolutionaire auto, maar op hetzelfde moment ook een auto waarin de gemiddelde Nederlander nog niet dood gevonden wil worden. Pas met de introductie van de Tesla is elektrisch rijden sexy geworden. Met elektrische handgereedschappen is volgens Margerethe Finnstedt van Husqvarna iets dergelijks aan de hand.

Auteur: Hein van Iersel

Zomaar een citaat uit een interview met een groenvoorziener. Zijn naam is even niet belangrijk. 'Wij hebben geëxperimenteerd met accutrimmers, maar dat is nog helemaal niets. Het duurt tien seconden langer om onkruid rondom een boom te verwijderen.' Puur theoretisch heeft deze groenvoorziener misschien wel gelijk, maar Finnstedt lijkt met haar opmerking aan te geven dat er meer achter zit dan puur en alleen een rationele afweging. Een auto die geen herrie maakt, kan nooit een goede auto zijn en een trimmer die niet stinkt, vibreert of dampen van benzine of Aspen uitbraakt, kan nooit zo effectief zijn als een stil, geruisloos elektrisch apparaat. Wie zorgt dus voor het Tesla-effect?

Husqvarna liet tijdens het event in Antwerpen zien dat de prestaties van accumachines inmiddels feitelijk gelijk zijn aan tweetaktmotoren. Alleen voor

heel unieke toepassingen zijn tweetaktmotoren nog leidend. Ook daar is het trouwens niet de power van de motoren die de beperkende factor is, maar de capaciteit van de accu's. Productmanager Arian Essenstam: 'Wij kunnen makkelijk accukettingzagen maken die sterker zijn dan de sterkste motorkettingzaag. Alleen trek je dan in een paar minuten de accu leeg. En voor toepassingen in de bosbouw is dat niet handig.'

Essenstam durft in dit verband ook wel een boude stelling aan in de richting van aartsrivaal Stihl: 'Door ons uitgebreide pakket accumachines kunnen wij nu terrein veroveren op de concurrent. De Nederlandse professionele gebruikers zijn klaarblijkelijk veel verder in de acceptatie van accu's dan in aangrenzende landen.' Essenstam vertelt met zichtbaar plezier over een discussie met een

Engelse collega binnen Husqvarna die heel trots vertelt dat hij maar liefst honderd exemplaren van een bepaalde accutrimmer heeft verkocht, waar Essenstam in diezelfde periode voor een tien keer kleiner verzorgingsgebied maar liefst 1800 trimmers verkocht.

Essenstam verklaart dat door het feit dat onze markt misschien toch wat minder conservatief is dan die in de buurlanden, maar ook door het feit dat de voordelen van accu's toenemen naargelang een land dichterbevolkt is en je als hoveniers meer te maken hebt met overlastsituaties.

Digitalisering

De opkomst van accu's maakt bijna onbedoeld ook ruimte voor een nieuwe ontwikkeling die het tweede belangrijke thema was van het

Husqvarna-event. Niet de machine zelf is belangrijk, maar de beschikbaarheid van die machines. Machinefabrikant Husqvarna zou in die visie veranderen van een bedrijf dat producten levert, naar een *service provider*: een bedrijf dat ervoor zorgt dat een professionele groenvoorzienier of hovenier tegen de laagst mogelijke kosten en het hoogst mogelijke gemak zijn werk kan uitvoeren. Het was zeer verfrissend om te zien hoe revolutionair anders de opzet van het Husqvarna-event was in vergelijking met eerdere events van het Zweedse bedrijf of trouwens iedere andere aanbieder. De strekking is altijd dat er een bepaalde nieuwe feature op een machine is ontwikkeld waarop wordt ingezoomd. Nu was het de visie van het bedrijf die centraal stond, waarbij nadrukkelijk ook nog ruimte was voor interactie met de bezoekers van het event.

Onderdeel van het Husqvarna-event was een aantal sessies waarbij de internationale vakpers aan de slag moest. Vraag daarbij is: welke zaken moeten toegevoegd worden aan de dienstverlening van Husqvarna in plaats van welke opties er toegevoegd moeten worden aan de machines zelf? Dat leidde tot opmerkelijke discussies en ideeën voor innovaties. Om maar eens een voorbeeld te noemen: hoe kun je de beschikbaarheid van een vloot trimmers, kettingzagen en blowers zo sturen, dat er niet te weinig machines zijn, maar zeker ook niet te veel? Dat laatste blijkt overigens vaker te gebeuren dan het eerste. Heel vaak bestellen groenvoorzieners gewoon een aantal machines zonder echt te weten hoeveel er nu werkelijk nodig zijn.

Fleet Services

Hoofdrol in al deze ontwikkelingen speelt het *Husqvarna Fleet Services*-concept. Husqvarna is dit programma inmiddels aan het uitrollen onder haar klanten, maar het is duidelijk dat deze uitrol

Husqvarna Fleet Services – operator-smartphone-app

nog in de kinderschoenen staat. In Nederland fungeert het bedrijf van Douwe Snoek in Grou als *launching customer*, maar ook de gastheerstad van het Husqvarna-event heeft mede voor Husqvarna gekozen als *preferred supplier* vanwege het *Husqvarna Fleet Services*-concept. Het basisidee van *Husqvarna Fleet Services* is feitelijk simpel. Op de machine wordt een sensor gemonteerd met het formaat van een fors uitgevoerd herenhorloge. Deze sensor doet feitelijk niets meer dan het tellen én timen van het aantal sparks van de bougie en weet op die manier of de machine werkt en op welk toerental. Deze gegevens worden eens per dag volautomatisch doorgestuurd naar het web via een basisstation dat in de loods staat opgesteld. Daarbij kan ook de identiteit

van de gebruiker worden meegestuurd. Het is dan wel nodig dat de gebruikers worden voorzien van een gebruikerspas of operatortag.

Het managementsysteem dat Husqvarna achter de sensor heeft gebouwd, heeft voldoende aan deze informatie. Het gaat in de basis om vier zaken: allereerst een goede urenregistratie met een ingebouwde planning om de machines te servicen, machinegebruik gekoppeld aan bediener, een werkplanning en ten slotte nog een voorziening die de gebruiker kan waarschuwen als deze te veel trillingen heeft opgelopen.

De gebruiker kan op verschillende manieren geïnformeerd worden over het gebruik van zijn

Arian Essenstam – Husqvarna

Husqvarna CEO Kai Warn

Know-how to grow Green Cities

Bezoek Ebben stand 449

Future Green City

24 - 26 november 's-Hertogenbosch

Boomkwekerij Ebben B.V. | Beerseweg 45 | 5431 LB Cuijk NL
T +31 (0)485 31 20 21 | info@ebben.nl | www.ebben.nl

know-how to grow

EBBEN

trees since 1862

Jewel

www.jewel.eu

Design concept Husqvarna Ramus-heggenschaar, vizier en accu.

Hart van het systeem: de elektromotor.

Een accublazer houdt het balletje net iets hoger dan een benzinemachine.

machines. De basisinstek is gratis en bestaat uit een digitale online urenregistratie, gekoppeld aan de geadviseerde onderhoudsfrequentie en het onderhoudsboekje. De fleetmanager of monteur krijgt een seintje via e-mail of sms dat een machine onderhoud nodig heeft. In de uitgebreidere, en betaalde, uitvoeringen van het *Husqvarna Fleet*

Services-systeem krijgt de fleetmanager, vaak hoofd werkplaats van een aannemersbedrijf of gemeente, veel meer informatie, waarbij het systeem ook suggesties zal doen over het gebruik van de machines. Als iemand bijvoorbeeld consequent met een te korte trimmerdraad werkt, zal het toerental van de machine te hoog zijn, wat slecht is voor de machine. Het systeem registreert dat en doet suggesties om dat te veranderen. Het hoofd technische dienst kan ook zien hoeveel uur iemand echt met de machine in de weer is geweest en op welk toerental.

Ook de individuele gebruiker kan zijn eigen account krijgen. Hij weet dan precies hoe en met welke machine hij gewerkt heeft en welke trillingen dat heeft opgeleverd.

Concept car

Als je kijkt naar de ontwikkelingen in de automobiellindustrie, is het logisch dat je op een dergelijk event ook conceptmachines laat zien: een machine die alles in zich heeft waar je als fabrikant toe in staat bent. Voor Husqvarna was dat de Husqvarna Ramus, een apparaat dat duidelijk wel het Tesla-effect heeft. Volgens de ontwerpers van Husqvarna zou deze opvallend slanke machine al wel gemaakt kunnen worden, maar zou deze misschien wel het tienvoudige van een normale professionele heggenschaar kosten. Op zich is de vorm en werking van de schaar overigens niet het belangrijkste, maar veel meer de koppeling van de schaar met andere online systemen. In de toekomstvisie van Husqvarna wordt deze machine gekoppeld aan een ultramodern gezichtsvizier dat alle mogelijke

De hovenier ziet, geprojecteerd in zijn scherm, exact hoe hij een heg in vorm moet knippen

informatie doorgeeft aan de bediener. De hovenier ziet, geprojecteerd in zijn scherm, exact hoe hij een heg in vorm moet knippen.

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5500

Hoe gaan we om met het groeiend aantal inwoners in steden? Welke uitdagingen brengt de klimaatverandering met zich mee? En hoe verandert dit het beeld én het beheer van de stedelijke omgeving? Kortom: hoe ziet de stad van de toekomst eruit?

Auteur: Kelly Kuenen

De stad van morgen

Future Green City 2015 speelt in op uitdagingen van de toekomst

Het klimaat verandert, de wereldbevolking én het aantal mensen dat in steden woont groeit. De VN voorspelt dat in 2050 maar liefst zeventig procent van de wereldbevolking in de stad zal wonen. Deze ontwikkelingen brengen verschillende vraagstukken met zich mee. Het is dan ook tijd voor een aanpak voor morgen, één waar we vandaag al mee aan de slag kunnen.

Tijdens Future Green City, een initiatief van Vereniging Stadswerk Nederland en VHG, wordt ingegaan op dergelijke kwesties. "De stad van de toekomst bestaat al. Het is een broedplaats van innovatie. De uitdaging is innovatieve groene oplossingen in de stad te brengen. In de openbare ruimte én in de particuliere tuin", aldus branchevereniging VHG. Future Green City, dat van 24 t/m 26 november in de Brabanthallen in 's-Hertogenbosch plaatsvindt in het kader van het Jaar van de Ruimte, is bedoeld voor eenieder die vakmatig actief is bij de ontwikkeling en inrichting van de stad. Op het evenement worden kenniscentra, bedrijven, overheden en netwerken van professionals in de (openbare) ruimte bij elkaar gebracht.

Het vakevent heeft een uitgebreid programma met onder andere voordrachten, exposities en een uitgebreide beurs.

24 november: Groen in de stad

Landschapsarchitect Niek Roozen bijt dinsdag het spits af met een presentatie over de waarde van stedelijk groen. De dag wordt verder gevuld met verschillende andere sprekers, waaronder onderzoekers van Alterra, onderzoeksinstituut van de Wageningen UR, en Nico Wissing, tuin- en landschapsonwerper en oprichter van NL Greenlabel. Branchevereniging VHG organiseert in de avond een netwerkbijeenkomst voor leden en partners. Deze avond staat in het teken van 'De Levende Tuin'. "Tijdens de vakavond nemen we onze groene vakgenoten mee in de grote uitdaging die we voor ons zien. Groene innovaties, die bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving, de biodiversiteit en de gezondheid van mensen. Het groene vak verandert daardoor en dat biedt nieuwe kansen. Kansen die de groensector graag oppakt, samen met anderen", aldus de VHG.

25 november: Stedelijke ontwikkeling

Kunstenaar en innovator Daan Roosegaarde zal tijdens de tweede dag van de beurs zijn visie geven op een duurzame leefomgeving en het landschap van de toekomst. Roosegaarde werkt wereldwijd aan inventieve en inspirerende projecten die de grenzen van onze verbeelding opzoeken, zoals smogvrije parken, lichtgevende bomen en zogenaamde 'electric priority lanes' (weggedeelten waarop je elektrische auto tijdens de rit wordt opgeladen). Naast Roosegaarde kunnen bezoekers presentaties bijwonen van Wico Ankersmit (directeur Vereniging Bouw- en Woningtoezicht), Jelle Reumer (Bureau Stadsnatuur Rotterdam) en economisch geograaf Gert-Jan Hospers. Ankersmit zal ingaan op de Omgevingswet, Reumer vertelt over 'Wildpark Rotterdam' en Hospers vertelt over de relatie tussen geografie en gevoel.

26 november: Watermanagement

Donderdag zijn er onder andere presentaties van deltagcommissaris Wim Kuijken en Hugo Gastkemper (directeur Stichting Rioned) bij te

5 min. leestijd

ACTUEEL

wonen. Win Kijken spreekt over een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting. Hugo Gastkemper geeft een presentatie over regenwaterretentie. Daarnaast worden onder andere presentaties verzorgd door BTL Nederland en vertegenwoordigers van diverse gemeenten.

'Groenexposanten'

Naast verschillende presentaties en exposities is een groot aantal exposanten aanwezig. Op het beursgedeelte toont Future Green City 2015

uiteenlopende oplossingen; van solitaire bomen tot onderhoudsvrije beplantingsconcepten, van groene geluidsschermen tot energieopwekkende wegen, van het hergebruik van regenwater tot 'Urban mining' en van luchtzuiverende coatings tot passief bouwen.

Boomtechnisch onderzoeks- en adviesbureau Tree-O-Logic staat op de beurs om bezoekers bij te praten en te informeren over het gehele cyclische beheer- en onderhoudsproces: van inzicht, tot grip

en resultaat, van data-verzameling tot praktische maatregelen. Volgens Bernard Flier valt er nog veel te behalen op het gebied van duurzaam en toekomstbestendig boombeheer: "Voor beheerders is het daarom interessant om kritisch naar het hele proces te kijken, en zich af te vragen hoe het bij kan dragen aan de stad van morgen." Tijdens de beurs wordt onder andere ingegaan op een slimmer, effectiever en kostenbesparend beheer. Bloembollenspecialist JAC. Uittenbogaard toont op de beurs de mogelijkheid tot het samenstellen van biodiversiteitsmengsels. Deze mengsels worden samengesteld in samenwerking met de Nederlandse Bijenhouders Vereniging en Vlinderstichting voor deze doelgroep. GreenMax presenteert op de beurs zijn gloednieuwe recyclebare gietrand gemaakt op basis van suikerriet, waarmee het inspeelt op de ontwikkelingen rondom een 'biobased economy'. De nieuwe gietrand combineert de kracht van de 'conventionele' gietranden met duurzame grondstoffen. 'Vers van de pers', want het product wordt de komende weken op de markt gebracht. Tijdens Future Green City kunnen bezoekers alvast kennismaken met deze noviteit.

Heicom brengt op de beurs onder andere het nieuwe 'Boomgranulaat Eco' onder de aandacht. Eco onderscheidt zich van 'normale' klei door een lage PH-waarde van 6-6,5. Het product is daarnaast gemaakt van het van nature erg harde 'spoorballast', de grove split dat onder spoorrails is te vinden, welke voor toepassing wordt gebroken, gewassen en voorzien van DUBOkeur®-kwaliteitskeurmerk.

Wim Kijken

Daan Roosegaarde, foto: StudioRoosegaarde.net

Niek Roosen

In combinatie met de zure klei en organische meststof is de harde breuksteen zeer geschikt voor groeiplaatsen voor bomen die zwaar belast kunnen worden door verkeer. Een hoge draagkracht (CBR-waarde >70) maakt het bomengranulaat geschikt voor toepassing onder verhard wegdek. Het grote poriënvolume van meer dan 25% maakt dat de boom zich, ondanks de zware belasting, goed kan wortelen in de grond. In combinatie met het Airo-Tec beluchtingssysteem zorgt het bomengranulaat voor een goede spreiding en uitwisseling van zuurstof in de groeiplaats. De organische stof in het bomengranulaat zorgt vervolgens voor een goede structuur en een gezond bodemleven voor optimale voeding voor de boom. Dit alles maakt het geschikt voor bomen in stedelijk gebied. QuickHedge toont op de beurs zijn klant-en-klaar hagen. Het bedrijf heeft een assortiment van zo'n 29 hagen. Elke haag wordt in zes jaar tijd opgekweekt en vervolgens geleverd in losse elementen

van één meter. De hagen zijn leverbaar in verschillende variëteiten: exotisch, bloeiend, groenblijvend, bladverliezen of vruchtdragend. De hagen hebben een esthetische functie, maar het aanbrengen van hagen in de stedelijke omgeving zorgt er bijvoorbeeld ook voor dat fijnstof gefilterd wordt en (verkeers)geluid gedempt wordt. QuickHedge wil zich met de hagen inzetten voor meer en door-dachte inzet van 'groen'. "Dat kan bijdragen aan de oplossing van lucht- en waterproblematiek, het tegengaan van sociale en maatschappelijke verloering en het stedelijk gebied gezonder en attractiever maken. Ook willen we de economische ontwikkeling van het stedelijk gebied veilig stellen." DCM laat bezoekers kennismaken met het nieuwe 'Duurzame Bodem Concept', een totaalpakket van analyse tot aanpak. Het pakket start met een analyse van de startsituatie en het toekomstig gebruik. Alle fysische, chemische en biologische processen moeten in balans zijn, zodat de bodemvruchtbaar-

heid gegarandeerd wordt. Bovendien garandeert dit concept de ontwikkeling en stimulans van een gevarieerd bodemleven. DCM informeert bezoekers op de beurs naar de mogelijkheden om op een eenvoudige manier een gezonde, duurzame bodem te creëren. Alle DCM-adviseurs zijn op de hoogte van de ontwikkelingen in de markt en geven advies over methoden en producten voor een optimaal slagingspercentage van projecten. Jurgen den ouden van Den Ouden Groep geeft aan nieuwsgierig te zijn naar de nieuwe beurs 'om de hoek'. "Naast het (her)inrichten van de openbare ruimte hebben we veel ervaring met bodemverbetersaars en bomenvoeding voor openbaar groen en met groeiplaatsverbeteringen voor bomen naast een verharding. Ook hebben we producten voor daktuinen en gevelgroen." Den Ouden heeft sinds dit jaar een nieuw product ontwikkeld voor 'Urban Farming' (moestuinen in de stad): Substrado Stadstuin. Het product wordt al toegepast in de

buurttuin Bietje bij Bietje in 's Hertogenbosch. Substrado Stadstuin is een lichtgewicht substraat gemaakt van 100% herwinbare grondstoffen. Het product is eenvoudig aan te brengen en kent vele toepassingen, waardoor het onder andere van toepassing is in de stadslandbouw.

"Bomen zijn natuurlijk onmisbaar in een 'Green City', vertelt Anneke de Jong van Van den Berk Boomkwekerijen. "Kronen van (grote) bomen hebben veel biomassa en zijn daarmee effectief bij het behalen van groene resultaten: ze hebben een hoge milieuprestatie." Van den Berk Boomkwekerijen focust zich op medium tot zeer zware bomen en zal op de beurs verschillende soorten bomen laten zien, elk met een specifieke milieuwaaarde. Daarnaast zet het de entree van de Brabanthallen compleet in het groen met twintig rode zuilvormige beuken en negen Quercus palustris in dakvorm. "Met deze bomen laten we zien dat er ook voor kleine ruimten mooie groene oplossingen zijn."

"Iedere professional die in het echte groen bezig is ziet de toename van de belangstelling voor het groen en juicht dat toe. De laatste jaren is het echte groen volwassen geworden en claimt zijn belang in de afwegingen die worden gemaakt", aldus Robert Smid, directeur Du Pré groenprojecten. Du Pré groenprojecten wil op de beurs laten zien dat het al volop meegaat in de beweging naar het groen van de toekomst in de Future Green City. "Met onze concepten Greenproof voor de groene daken en Vertiverde voor de groene gevels tonen wij dat aan. Met onze 75 jarige ervaring geven wij vakkundige invulling aan groene speelplekken en

het concept 'De Levende Tuin'. Met projecten als de Leidingstraat laten we zien hoe wij die ervaring en deskundigheid inzetten voor het groen van de toekomst."

Vasteplantenkweker Griffioen Wassenaar toont op de beurs het totaalpakket Greentocolour®, bedoeld voor een duurzaam ingerichte buitenruimte met een hoge biodiversiteit. Het concept zorgt voor snelle dichtgroei met een laag onderhoudsniveau en bestaat uit het kiezen van de juiste plant op de juiste plaats, grondvoorbereiding, het gebruik van acht planten in P11-kwaliteit per vierkante meter en het onderhoud, inclusief kort afmaaien, mulchen en mesten.

Wave Weed Control toont haar Sensor Series met de gepatenteerde Sensor Technologie. De Wave Sensor Series 2.0 maakt gebruik van de vele positieve eigenschappen van water: heet water van 98 graden, in combinatie met de sensortechniek resulteert in een energiezuinige onkruidbestrijdingsmethode met een hoge capaciteit tegen een lage kostprijs per vierkante meter. Daarnaast zal het bedrijf een handmachine tonen uit zijn productportfolio, namelijk de WAVE Mid Series. Ook deze machine stelt de gebruiker in staat om met alleen heet water onkruid te bestrijden. De Handmachines van WAVE zijn geschikt voor kleine tot middelgrote oppervlakten, om bijwerk te doen en om boomspiegels schoon te houden. Door gebruik van de handlans kan men nauwkeurig werken en ook moeilijk bereikbare plaatsen behandelen. Deze machines zijn tevens geschikt voor reinigingswerkzaamheden.

Niet alleen voor productkeuze, ook voor het digitaal plannen en beheren kunnen bezoekers terecht op de beurs. Groenestijn Beheerssoftware heeft een reeks modules ontwikkeld om de openbare ruimte (beter) te kunnen beheren. Een van de modules, 'Natuurlijk Beheer', is ontwikkeld in samenwerking met vereniging Stadswerk. Met deze module wordt het mogelijk om het groen in de openbare ruimte op een natuurlijke wijze te laten ontwikkelen. Natuurlijk Beheer is daarmee onder andere geschikt voor opdrachtgevers, aannemers en adviesbureaus.

Bezoek

Future Green City vindt plaats van 24 t/m 26 november in de Brabanthallen in 's-Hertogenbosch. Het vakevent wordt ondersteund door een brede adviescommissie met vertegenwoordigers van onder andere Bouwend Nederland, NVTL, Stadswerk Nederland, VHG, Vereniging Stadswerk Nederland, Stichting Rioned, NVRD, Wageningen Universiteit, BNSP, Tuinbranche Nederland, Waterschap Rivierenland, Platform31 / Jaar van de Ruimte 2015, ZLTO en Anthos. De toegang is gratis. Meer info is te vinden op www.futuregreencity.nl.

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5507

Het wordt tijd voor een Green Deal burgerparticipatie

Grootste uitdaging lijkt niet falende regelgeving, maar onwennigheid bij de betrokken overheden

Het is nog steeds relatief klein, maar de laatste jaren zagen we een sterk groeiend aantal innovatieve contracten waarvan burgerparticipatie of burgerinitiatieven een onderdeel uitmaken. Vakblad *Stad + Groen* nodigde een aantal CEO's van grote groenvoorzieners en twee vertegenwoordigers van de landelijke politiek uit voor een groepsdiscussie. Wat gaat dit betekenen voor de sector?

Auteur: Hein van Iersel

Douwe Snoek en Hayke Veldman.

Rob Franken

Burgerparticipatie is een containerbegrip. Dat maakt discussiëren over het onderwerp wel eens lastig. Hebben we het over inspraak, dat het sleutelbegrip was in de jaren negentig, of gaan we een paar stappen verder? Grace Tanamal Tweede Kamer, lid van de PvdA vindt het begrip 'burgerparticipatie' om die reden zelfs ronduit misplaatst. Overheidsparticipatie is een beter woord. De burger wil iets en de overheid participeert daarin of beter nog faciliteert die ontwikkelingen. In de praktijk is dat nog makkelijker gezegd dan gedaan. De politiek en met name de PvdA lijkt te wijzen naar de gebrekkige regelgeving rondom dergelijke initiatieven. Volgens Tanamal zou het

min of meer verplicht moet worden dat rondom een burgerinitiatief van enige omvang een rechtspersoon wordt gebouwd. Dat kan een stichting zijn, maar ook een corporatie is mogelijk. De VVD, met als woordvoerder Hayke Veldman, ziet dit als een symbool van typische Haagse bemoeizucht. Laat dat lekker liggen waar het ligt, is kort samengevat zijn mening. Iedere gemeente regelt dat zelf wel. Daar is geen Haags toezicht voor nodig. Overigens is Veldman *an sich* geen tegenstander van een rechtspersoon die de participatie organiseert of in banen leidt. Waar hij tegenstander van is, is de verplichting. 'Zorg voor maatwerk en laat het verder bij de betreffende gemeente liggen.

Zij weten veel beter dan Den Haag wat er aan de hand is.' De vraag die boven de markt blijft hangen, is in hoeverre er werkelijk sprake is van een echt probleem. Wanneer worden er zaken niet geregeld die overduidelijk wel aan een rechtspersoon gekoppeld moeten worden? In veel gemeenten is het een verplichting dat er een rechtspersoon is om subsidiegelden te ontvangen. Smid: 'Dat klopt, maar het echte doel van een rechtspersoon is natuurlijk het borgen van continuïteit.'

Regelgeving

De zes CEO's die in de zonovergoten kas van de Leidse Hortus onder leiding van De Jong

Vakblad *Stad + Groen* organiseerde op 30 oktober jl. in de Hortus in Leiden een discussieforum onder de titel 'Burgerparticipatie: wat betekent dat voor de groene sector?' Dit forum werd bijgewoond door een aantal CEO's van grote groenvoorzieners en een tweetal Tweede Kamerleden. Marc de Jong van Antea Group fungeerde als dagvoorzitter. De volgende personen namen deel aan de discussie:

1. Grace Tanamal (PvdA)
2. Hayke Veldman (VVD)
3. Maartje de Nie (VVD)
4. Barend van Doorn (Signa Terra)
5. Douwe Snoek (Snoek Hoveniers)
6. Henri Schuurman (Sight)
7. Marc de Jong (Antea Groep)
8. Rien van der Spek (M. vander Spek en vz VHG)
9. Rob Franken (Van der Tol hovenier en terreininrichter)
10. Robert Smid (du Pré)

STELLINGEN: Burgerparticipatie wat betekent dat voor de groene sector'

In de groene sector gaat een kleine € 3 miljard om (onderzoek uit 2011 voor de VHG). Gemeenten zijn voor kwart hiervan opdrachtgever. De overheid transformeert gestaag van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij. Steeds meer zien we nieuwe contractvormen, waarin participatie van bewoners een grotere rol speelt.

- 1) Burgerparticipatie en zelfbeheer zijn bedoeld om te bezuinigen, maar besparen nauwelijks iets. Via een omweg levert het echter wel veel meer op aan sociale cohesie, leefbaarheid, veiligheid en prettig wonen in de wijk.
- 2) Het is niet erg dat er flink bezuinigd wordt op het groen. Nu komt er eindelijk een noodzaak om anders te kijken naar groenaanleg en -onderhoud en dus ook burgers daar bij te betrekken.
- 3) Laten we eerlijk zijn: op dit moment is burgerparticipatie vooral een mooi verdienmodel. Relatief veilig pilots draaien, kennis opdoen en ons onderscheiden in de markt, maar risico's lopen we niet veel.
- 4) Wat moet de (landelijke) politiek regelen om participatie van burgers in de buitenruimte te vergroten? En wat moet de politiek vooral niet doen?

HETE LUCHT ONKRUIDVERDELGER

Introductie actie
Nilfisk Parkranger 2150
+ weedheater 100cm

€37.500,-

MOOI, GELD BESPAREN!

Het gebruik van afgebeelde machine bedraagt slecht €7,50
per uur onder de zwaarste omstandigheden!

weedheater

www.weedheaterbenelux.com - tel. 06 51313284

HUURWAVE.NL

Vanaf
€2500
per week

**Flexibele en betaalbare
onkruidbeheersing op huurbasis!**

www.huurwave.nl
E-mail: info@huurwave.nl
Tel: +31 (0) 544 482 122

Onkruidborstelmachine ST622-Pro370

Wilt u milieuvriendelijk, snel en eenvoudig onkruid, mos
en/of groene aanslag verwijderen, dan is de Ariens
onkruidborstelmachine ST622-Pro370 de juiste machine
voor u. Geen gebruik van chemicaliën en meteen resultaat.

Het lage eigen gewicht van slechts 40kg en de
extra grote wielen maken deze machine zeer
wendbaar en licht te bedienen. Dankzij de nieuwe
borstelkop, met 6 borstелеlementen en snelwissel-
systeem, borstelt hij ruim buiten de wielen. Verder
is de machine voorzien van trillingdempers en een
reductiekit wat het comfort verder verhoogt.

Voordelen van de Ariens onkruidborstelmachine
ST622-Pro370 ten opzichte van andere manieren van
onkruidbestrijding zijn o.a.:

- Milieuvriendelijk.
- Direct resultaat.
- Te gebruiken bij ieder weer type.
- Ook de voedingsbodem wordt verwijderd.
- Lage aanschaf- en borstelprijs.
- In tegenstelling tot een bestrijding met chemicaliën
kan de machine ook gebruikt worden in een niet
groeizame periode.

Machine excl. btw € 1152,89
Machine incl. btw € 1395,00

Set borstels excl. btw € 18,18
Set borstels incl. btw € 22,00

HELTHUIS

Tuin en Parkmachines B.V.

"Poort van Midden Gelderland"
Oranje 2
6666 LV Heteren
www.helthuis.com

T +31 (0)26 - 4723 464
F +31 (0)26 - 4722 722
E kathy@helthuis.com

Al meer dan 50 jaar het adres voor tuin- en parkmachines

discussieerden over het thema, leken zich niet zoveel aan te trekken van de tegenstelling tussen Veldman en Tanamal. Wel werden tijdens de sessie massaal voorbeelden gespuid waarbij het mis ging. Grootste uitdaging lijkt daarbij niet de falende regelgeving, maar onwennigheid of soms zelfs ronduit onwil bij de betrokken overheden. Douwe Snoek geeft een voorbeeld: 'Wij hebben als bedrijf enorm veel inspanning geleverd om in Leeuwarden een burgerproject van de grond te krijgen en wat gebeurt er dan eigenlijk? De betrokken ambtenaar besluit tot een aanbesteding. Als aannemer ben je dan, zachtjes gezegd, niet gelukkig. De laagste prijs wint weer en de initiatiefnemer wordt feitelijk gestraft.' Suggesties van Tanamal om je er als aannemer succesvol tegen te verdedigen, wuift Snoek weg. 'Ik snap wat je bedoelt, maar je wilt als aannemer uitgenodigd worden voor het volgende project en niet te brutaal overkomen.' Liberaal Veldman ziet dat als een goed moment om een punt te scoren over de Haagse bemoeizucht van zijn coalitiepartner. 'Dat is precies wat ik bedoel. Wij proberen iets in Den Haag te regelen, maar creëren een papieren werkelijkheid.' Snoek: 'Als jij als groene aannemer betrokken bent bij een participatietraject, investeer jij in kennis, maar soms ook in conflicterende kennis waar de betrokken ambtenaren niet altijd blij mee zijn. Ook Robert Smid van Du Pré herkent dit verschijnsel, waarbij hij vooral het risicomijdende gedrag van de overheid hekelt. Daar roept Smid ondernemers op om de hand in eigen boezem te steken. Smid ziet het verhaal van Snoek dus ook als een typisch geval van ondernemersrisico. Het is makkelijk om met de vinger naar de ambtenarij te wijzen,

terwijl je misschien de eigen zaken niet op orde hebt. Dat is nu eenmaal ondernemen. Je probeert wat en soms lukt het.

Rob Franken van Van der Tol zit duidelijk wat meer op het spoor van Snoek. Zijn bedrijf wordt als grootste hovenier van Amsterdam door de gemeente al jaren nauwelijks uitgenodigd voor onderhandse aanbestedingen. Terwijl hij daar wel zijn best voor doet. Wel wist Van der Tol een stevig aantal postzegelparkjes te realiseren. Hierbij werkte zijn bedrijf samen met enerzijds betrokken burgers en anderzijds de Stichting Postzegelparken. Franken: 'Als je betrokken bent bij zo'n project, ontstaat er een zekere chemie. Wordt er dan besloten tot een openbare aanbesteding, dan valt vaak het hele initiatief als los zand uit elkaar. De burgers vinden dan dat ik een van hen ben en willen het werk met ons uitvoeren.'

Het grootste probleem dat VHG voorzitter Rien van der Spek ziet is de totale willekeur die op zal gaan treden bij het beoordelen van tenders: Van der Spek: 'Participatie vereist een emvi aanbesteding. Wat echter compleet ontbreekt is een transparante beoordeling. Het gevolg daarvan zal zijn dat aanbestedende diensten eigenlijk *carte blanche* krijgen om hun winnaar te kiezen.' Van der Spek vervolgt en dan niet diplomatiek; 'Het wordt over de schutting geflikkerd door de aanbestedende diensten richting aannemerij in de vorm van een tender met een niet transparante beoordeling van de inschrijvers.'

Right to challenge

Hoe het ook zij, het is duidelijk dat overheden nog moeten wennen aan assertieve burgers. Dat heeft ook alles te maken met de insteek van veel projecten. Een veelbejubeld project als in Leusden, dat werd gegund aan Sight, had als eerste doelstelling een stevige korting op de gemeentelijke begroting. Participatie van de burger was feitelijk niets meer dan een welkome bijvangst. Met andere woorden. De overheid is dol op participerende burgers, maar vooral als zij er zelf om vraagt.

De Eindhovense burgemeester Rob van Gijssel was voorzitter van een denktank van de VNG. Hij concludeert in een rapport uit 2013 dat burgers vaak op een regenteske houding van de overheid stuiten als zij zelf met initiatieven komen. 'Dit past niet in ons beleid' is dan vaak de reactie van de ambtenaar in kwestie. Tanamal wil dit probleem oplossen door in de betreffende wetgeving een *right to challenge* op te nemen. Dit recht om de overheid uit te dagen, bestaat al in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) uit 2015. In de praktijk bekend dit dat burgers de gemeente kunnen uitdagen om bepaalde taken beter uit te voeren dan de gemeente. De gedachte hierachter is dat inwoners hun buurt kennen en weten wat er speelt. Daardoor verlenen zij mogelijk beter publieke taken in hun buurt dan de gemeente of een door de gemeente gecontracteerde partij. Ongeveer tien procent van de Nederlandse gemeenten heeft al een *right to challenge*-paragraaf opgenomen. Het is niet bekend in hoeverre hiermee al groene projecten zijn gerealiseerd.

Grace Tanamal en Rob Franken.

Barend van Doorn en Marc de Jong.

De samenleving verandert

wij veranderen mee...

Martin van den Heuvel @burgerplatform • 22 sep.

@gemeente vanmorgen digitaal melding gemaakt. Vanmiddag al iemand om op te lossen. Aannemer blijkt in zelfde systeem te werken. #service @SIGHTLS

“ Omdat wij geloven dat de burger
maar één openbare ruimte ervaart...”

- › Integraal wijkonderhoud van gevel tot gevel
- › Participatiecontracten
- › Alternatieve onkruidbestrijding
- › BVP-contracten
- › Integrale aanlegprojecten
- › Daktuinen

Zorg dat je erbij bent

Het merendeel van de discussiepartners aan tafel bestaat uit pragmatisch ingestelde ondernemers en het is logisch dat ze niet meteen zitten te stui- teren op hun stoelen van het bovenstaande, nogal beleidsmatige verhaal. Hun mening zal al gauw zijn: in theorie klinkt dit fantastisch, maar werkt dat in de praktijk en hoe zit het met de continuïteit? En vooral ook: hoe kunnen wij daar geld mee ver- dienen?

Dat verhaal staat nog in de kinderschoenen, maar de ondernemers die wij treffen, zien gelukkig vooral kansen en wat minder de problemen. Een ding is zeker: de markt zal gaan veranderen door de opkomst van de participerende burgers, maar alle aanwezige aannemers snappen haarfijn dat je er alleen business uit kunt halen als je erbij bent. Marc de Jong van Antea Group ziet als gespreks- leider best een dilemma voor het verdienmodel van deze betrokken ondernemers: 'Het is hart- stikke mooi als je vanuit persoonlijk enthousiasme geraakt wordt door het initiatief van bewoners, zelf mee gaat doen, ontwerpen gaat maken, enzo- voorts. Maar wanneer kun je een rekening sturen voor je inzet? Mijn advies is om helder te zijn over jouw belang, je rol en verwachtingen, zowel naar de bewoners, als naar de gemeente.' Er komen verschillende voorbeelden van andere verdienmo- dellen op tafel: sponsoring natuurlijk, maar ook het voorbeeld van zorgverzekeraars die willen investe- ren in lagere zorgkosten en een gezondere wijk. Douwe Snoek: 'Hartstikke leuk om een stichting op te richten, maar wat heb je eraan als die vervolgens leegloopt?'

Leeglopen blijkt hier trouwens een dubbele bood-

schap te hebben. Het bestuur kan de voorzitters- hamer aan de wilgen hangen, maar de afgelopen jaren zijn er landelijk ook de nodige voorbeelden van dat het bestuur de stichting letterlijk laat leeglopen door met de complete bankrekening aan de haal te gaan. Uiteindelijk zijn het toch gewoon mensen die het moeten doen. Los van de gekozen organisatievorm. Barend van Doorn verwijst naar de toespraak van de koning op zijn handelsmissie: 'Participatie van burgers werd door Willem-Alexander genoemd als een van de pijlers voor sociaal welzijn. Wij vertellen de Chinezen dus hoe het zou moeten.' De Jong: 'Ik zie steeds meer gemeenten die hun bestekken, voor groen en reiniging, richten op het vergroten van zelfbeheer en participatie door bewoners, omdat ze het eige- naarschap en de sociale cohesie in de buurt willen stimuleren.' Dat vinden de CEO's van groenbedrij- ven nog wel eens lastig om af te prijzen, want hoe kun je hiervan de risico's of omvang inschatten? Het grootste probleem bij dit soort stichtingen of verenigingen is het gebrek aan tijd van de betrok- ken burgers. Dat zou er volgens Snoek ook mede de reden van zijn dat dit soort initiatieven het in de stad misschien wel beter doen dan op het plat- teland. Burgers met een drukke baan hebben geen tijd. Ook randstedelijk hovenier Franken herkent dat: 'Een participatieproject realiseren in een wit- tebakfietsenbuurt is relatief makkelijk. In andere buurten is dat veel moeilijker.' Tanamal ziet ook daar een rol van de overheid om ontwikkelingen aan te jagen. De potentiële winst in dit soort wij- ken is veel groter dan in een sociaal sterkere wijk. Veldman wordt daar niet enthousiast van. 'Er moet wel een aanleiding zijn om een participatietraject

op te starten. Het mag geen verplichting zijn voor een buurt. Geen behoefte is ook goed.'

Winst voor ondernemers

Het onderwerp van het forum is niet burgerparti- cipatie *an sich*, maar wat dit betekent voor de groe- ne sector. Rien van der Spek, die spreekt als VHG- voorzitter én als ondernemer, oppert spontaan of het niet een goed idee zou zijn om een Green Deal op te stellen. Dit zou een soort *roadmap* moeten zijn van hoe je gezamenlijk, als burger, overheid, stichting en ondernemer, tot een succesvol pro- ject kunt komen. Volgens van der Spek is de VHG graag bereid deze handschoen op te nemen. Het is in het belang van de markt dat de negatieve sfeer die soms nog rond participatie hangt wordt omgebogen naar een positief verhaal. Participatie van de burger bij het openbaar groen zal alleen maar belangrijker worden. En wat is er mooier dat groenvoorzieners met hun specifieke kennis deze ontwikkelingen kunnen aanjagen.

De aanwezige CEO's reageren enthousiast. Zo'n Green Deal moet zeker geen vastomlijnde aanpak worden, maar een globale routebeschrijving inclu- sief het benoemen van bekende opstoppen en andere *hick ups*. De Jong: 'Betrek CROW, VNG en Stadswerk bij een dergelijke richtlijn, want in de gemeentelijke wereld zijn dat partijen met gezag en impact.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5501

Robert Smid

Hayke Veldman

De Vernieuwers

Bij de Enk hebben we een passie voor groen. De basis daarvoor werd decennia geleden al gelegd.

Sindsdien bouwen we met veel plezier en inzet aan een solide bedrijf dat een goede naam hoog te houden heeft. Met de specifieke kennis en ervaring die we in al die jaren opgedaan hebben en met een duidelijke focus op vernieuwing en innovatie, richten we ons binnen de groensector op ons eigen specialisme: de aanleg en het onderhoud van golfbanen, daktuinen – voornamelijk voor multifunctioneel gebruik – en terreininrichting.

Ambachtelijk vakmanschap combineren we graag met nieuwe technieken en inzichten.

Wij zoeken een
werkvoorbereider / maintenance engineer - onderhoud.

Plaats in de organisatie: je bent onderdeel van het onderhoudsteam en voert de complete werkvoorbereiding uit en stuurt de uitvoering aan van onderhoudsprojecten. Voor 3 dagen in de week zal je het project 'Schiphol' aansturen. Na een inwerkperiode op ons hoofdkantoor in Renkum zal je actief zijn in de regio 'west' vanuit de vestiging in Rijnsaterwoude.

Werkzaamheden:

- Het opbouwen en onderhouden van contacten met beheerder en verschillende stakeholders op Schiphol.
- Coördineren en sturing geven aan de groenwerkzaamheden op Schiphol.
- Opstellen van Onderhoudsplannen t.b.v. het groenbeheer op Schiphol en proactief naar verbeteringen zoeken en deze verwerken in de plannen.
- Aansturen van onderhoudsprojecten.
- Administratie bijhouden in SAP t.b.v. Schiphol en interne boekhouding binnen De Enk.

Jouw profiel: je bent in het bezit van een afgeronde HBO groenopleiding en bent praktisch aangelegd (bij voorkeur MBO vooropleiding). • Je hebt passie voor het groenvoorzieningsvak en affiniteit voor civiel techniek. • Je bent een teamplayer die ook goed in staat is om zelfstandig te werken. • Je hebt minimaal 5 jaar relevante werkervaring. • Je bent enthousiast en staat continu open voor verbeteringen en draagt deze ook zelf aan. • Woonachtig in de regio Schiphol – Utrecht – Den Haag. • Je bent gewend resultaat te boeken in een continu veranderende omgeving.

Jouw kansen bij de Enk: bij ons heb je alle mogelijkheden om competenties uit te breiden of te verdiepen. De Enk is een snelgroeende onderneming waardoor je mogelijkheden hebt om door te groeien in andere functies als daar behoefte aan is. Binnen ons bedrijf hanteren wij de Hoveniers cao.

Heb je interesse in deze functie, mail dan jouw motivatie en cv naar:

De Enk Groen & Golf
t.a.v. Gerard van der Werf
g.werf@deenkgroenengolf.nl

Voor inhoudelijke vragen over de functie kun je contact opnemen met: Gerard van der Werf

Wij zijn op zoek naar een:
werkvoorbereider

ONKRUIDBESTRIJDING | 3.0 WeedControl, de Vernieuwers

AIR VARIATOR

Onovertroffen en unieke machine in de markt!

- 70% hergebruik eigen energie
- ADS-functie : Variabele luchtstroom functie. Hiermee kunnen oppervlakten én (gevel)hoeken of obstakels in één werkgang bewerkt worden. Zie ook : <https://youtu.be/dlnzOfsTVIE>
- Gasverbruik slechts 2,5kg p/draaiuur
- Laag eigen gewicht
- PLC besturing met touchscreen zeer eenvoudige bediening
- CO₂ uitstoot laagste in zijn klasse en géén roetuitstoot
- Laag investeringsbedrag

WeedControl
Specialist in gifvrij onkruidbeheer

T 0416 54 07 18

www.weedcontrol.nl

info@weedcontrol.nl

AIR
hete lucht

FLAME
open vlam

STEEL
borstel

TRACTION
aandrijving

Nieuwe staatssecretaris krijgt te maken met toepassingsverbod

Reacties vanuit de markt op het opstappen van Mansveld

Wilma Mansveld (PvdA) is opgestapt als staatssecretaris Infrastructuur en Milieu. Haar positie werd onhoudbaar na de publicatie van het eindrapport van de parlementaire enquêtecommissie over het Fyra-debacle.

Auteur: Santi Raats

In dit eindrapport werd geconcludeerd dat Mansveld de Tweede Kamer een onjuiste voorstelling van zaken had gegeven. Vandaar dat de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu op 28 oktober 2015 Zijne Majesteit de Koning verzocht aan haar ontslag te verlenen als staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu. De koning heeft dit ontslag, op voordracht van de minister-president, op de meest eervolle wijze verleend. Maar heeft het opstappen van Mansveld invloed op het toepassingsverbod op chemische bestrijdingsmiddelen op verharding? En wat zijn de gevolgen van haar opstappen? Een aantal reacties vanuit de markt.

BERT VAN LOON, voorzitter van de Stichting Niet-Chemische Onkruidbestrijding (NCO), wil zo snel mogelijk opheldering van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Bert van Loon liet vorige week nog weten dat hij er niet aan twijfelt dat het verbod doorgaat: 'Op alle vragen heeft Mansveld 27 oktober nog netjes antwoord gegeven. De antwoorden zijn naar de Kamer gestuurd. De dag erna is zij opgestapt. Verder kan ik er niets meer over zeggen. Lukas Florijn van het ministerie zal niet bereikbaar zijn voor commentaar in de pers, maar ik zal zo spoedig mogelijk om opheldering vragen bij het ministerie. Verdere informatie laat ik direct weten.'

ROGIER DOORBOS van EcoStyle bracht eerder naar buiten dat EcoStyle eraan twijfelt of het verbod op middelen in 2016 nog wel van kracht kan gaan. Doornbos laat na het opstappen van Mansveld weten: 'Het is de grote vraag of haar vertrek invloed zal hebben op het verbod. De zaak heeft in mijn ogen altijd al alle kanten op kunnen gaan en dat kan het nu nog. De tijd zal het leren. De geruchten gaan dat Dijkzema de functie van Mansveld overneemt. Zij heeft vanuit EZ leidinggegeven aan het Ctgb, dus die zal dat dossier vast prima kunnen overnemen.'

Het aftreden van staatssecretaris Mansveld zal volgens **ERIK BRETVELD** van Wave Weed Control niet van invloed zijn op het toepassingsverbod op chemische bestrijdingsmiddelen op verharding. Erik Bretveld: 'Het vertrek van Mansveld heeft, denk ik, geen invloed op het verbod van chemie op verharding. Voor zover ik heb begrepen, is het proces al in een dermate ver stadium dat het niet zal worden teruggedraaid. Wave hoopt natuurlijk, net zoals de NCO, dat de plannen die er waren, gewoon worden doorgezet door Dijkzema.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5502

Groen, groener, groenst

De oogst aan innoverende groenprojecten

Ook in deze uitgave van Stad + Groen weer een forse opsomming van groene projecten. Uw project in de komende uitgave van Stad + Groen? Stuur een mail naar ilse@nwst.nl en u krijgt alle informatie doorgestuurd.

AANLEG EN RENOVATIE TUINEN SUIKER UNIE DINTELOORD

De heraanleg van het groen rond het hoofdkantoor van Suiker Unie in Dinteloord is onderdeel van de renovatie van de kantoorvilla die voor het complex staat. De oude villa is helemaal opgeknapt en via een vide verbonden met de andere kantoorgebouwen. Tegelijk met deze renovatie werd besloten om ook de binnentuin, die achter het kantoorgebouw ligt, en het groen aan de voorzijde opnieuw in te richten en iets uit te breiden. Over circulaire economie gesproken. Als ophoging van de tuin is digestaatgrond uit de vergister van de Suikerfabriek gebruikt.

Opdrachtgever: Suiker Unie, Dinteloord

Project: Herinrichting buitenruimte

Aannemer: Verheij Integrale groenzorg, Sliedrecht

Contactpersoon aannemer: Wilco Boender

Contactgegevens aannemer: Kweldamweg 49, 3364 BC Sliedrecht, Wilco@verheijbv.nl

HET BETAPLEIN IN LEIDEN

Afgelopen mei kreeg Greentocolour® van Griffioen Wassenaar BV opdracht van de gemeente Leiden voor het beplanten met vaste planten van het Betaplein nabij het ROC in Leiden Lammenschans. Het beplantingsplan is in goed overleg tussen Mecanoo, de ontwerper van de buitenruimte rond het plein, en Griffioen afgestemd op de door de gemeente gewenste lage onderhoudsbehoefte. De grote plantvakken vormen een groene verbinding tussen het ROC Lammenschans en een nieuwe woonwijk, campus Leidse Schans, en dienen bestand te zijn tegen intensief gebruik.

Voor de uitvoering is samenwerking gezocht met Hoek Hoveniers uit Voorhout, onder andere vanwege de specifieke omstandigheden van het project. Een gedeelte van het plan ligt als daktuin op de parkeerga-rage. Vanwege het gebruik van zowel vaste planten als gazon is met verschillende ondergronden gewerkt. Door de grote hitte in de periode van uitvoering is extra aandacht besteed aan de watervoorziening. Het project is uitgevoerd onder de garanties van Greentocolour, waarbij de vier pijlers (juiste plant-juiste plaats, voorbereiding bodem, 11cm kwaliteit plantmateriaal en later het maaien en mulchen) zullen instaan voor snel resultaat.

Het Betaplein is een voorbeeld van een volledig transparante samenwerking tussen alle betrokken partijen, van opdrachtgever via ontwerp, naar uitvoering en onderhoud. Voor meer informatie zie www.greentocolour.com.

Opdrachtgever: Gemeente Leiden

Architect: Mecanoo

Contactpersoon architect: Joost Verlaan

Contactgegevens architect: 015-2798158, Joost.Verlaan@mecanoo.nl

Aannemer: Hoek Hoveniers, Voorhout

Contactpersoon aannemer: John van Es

Contactgegevens aannemer: 06-30994488

De Groene Sector Vakbeurs

Hardenberg 12, 13 en 14 januari 2016

Het belangrijkste kennis- en contactmoment
in de branche met ruim 18.000 groenprofessionals

Evenementen

HAL

HARDENBERG
GORINCHEM
VENRAY

**MEER
INFORMATIE?**

Bezoek dan
[evenementenhal.nl/
groenesector](http://evenementenhal.nl/groenesector)

GREENMAX
connecting green and infrastructure

Duurzaam groen begint met een goede basisinrichting van het plantvak

Bomen maken onze stedelijke omgeving leefbaar. Een gezonde groene infrastructuur in de stad is daarom onmisbaar. GreenMax is gespecialiseerd in duurzame innovatieve producten voor de inrichting van de plantplaats boven en ondergronds, zodat groen en infrastructuur samengaan.

GreenMax | Tel +31(0)413-294447 | info@greenmax.eu

www.greenmax.eu

RENOVATIE VASTE PLANTENBORDER GOOIKERSPARK

Een bestaande vaste plantenborder in het Gooikerspark voldeed niet meer; soorten waren uitgevallen en wortelonkruiden kregen de overhand. In dit project werd grond gewisseld en een nieuw beplantingsplan gemaakt en uitgevoerd. Dit is een van de eerste projecten waarbij de gemeente Deventer geen ontwerpbureau heeft ingeschakeld, zoals normaal gebruikelijk. Onze voorman heeft alle vrijheid gehad om een beplantingsplan op te stellen. Dit leidde tot een enorme motivatie bij de medewerkers om het zelfbedachte plan ook uit te werken en te onderhouden. De complimenten van de bewoners vormden daarbij de kers op de taart.

Aanneemsom: ca. €15.000,-

Opdrachtgever: Gemeente Deventer

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. Sijtze van der Schaaf

Architect: Eigen ontwerp van een van onze voormannen

Contactpersoon architect: Het Groenbedrijf

INNOVATIEVE BESCHOEIING IN GOUDA

Gemeente Gouda ligt in een veengebied, waar veel hardhouten beschoeiingen worden toegepast. Het gebruik van hardhout zet tropische bossen verder onder druk. Als opdrachtgever wil gemeente Gouda het gebruik van hardhout in eigen projecten terugdringen. HIP Groen uit Driebruggen heeft in samenwerking met gemeente Gouda een innovatieve beschoeiing ontwikkeld, waarbij het hardhout volledig wordt vervangen door Europees naaldhout in combinatie met 100% gerecycled kunststof HDPE. Europees naaldhout is goedkoop, ruim voorhanden en een milieuvriendelijk materiaal. Europees naaldhout heeft als nadeel dat het door bacteriën wordt aangepast op het niveau van het slootpeil. Voldoende onder de waterspiegel, waar minder zuurstof beschikbaar is, gaat naaldhout vijftig jaar mee. Rond het slootpeil worden daarom schotten van kunststof toegepast. Deze panelen zijn gemaakt van volledig gerecycled HDPE.

LAMME VAN DIESEPLEIN

Een bestaande parkeerplaats midden in de stad Deventer. Daar zijn de omliggende panden gerenoveerd en de parkeerplaats is omgevormd naar een stukje oase midden in de stad, waarbij de buurtbewoners een stukje moestuin hebben. Het eindbeeld moest bij aanleg al gerealiseerd zijn. Belangrijk is respect voor de beplanting en met name de gezamenlijke moestuin; er is niets afgebakend en er wordt niets vernield. De kolen kunnen uitgroeien en geoogst worden! En dat midden in de stad met het uitgaand publiek in het weekend. Voor ons bedrijf was het voor het eerst kennismaken met de verwerking van covergreen-beplanting (kant en klare 'tegels' van planten). Wat we bij deze klus hebben geleerd is dat groepen bloembollen onder deze 'tegels' de tegels in het voorjaar opdrukken omdat deze nog niet geworteld waren.

Aanneemsom: ca. € 65.000,-

Opdrachtgever: Gemeente Deventer

Contactpersoon opdrachtgever: Wim Lefers

Architect: Buro Lubbers

Contactpersoon architect: Zie opdrachtgever

VERNIEUWING MARKTPLEIN EMMEN MET BIK

Het Marktplaatsplein vormt het hart van het centrum van Emmen. Centraal op het verharde Marktplaatsplein staat de Grote Kerk, omringd door een groene paraplu van monumentale bomen. Doordat veel bomen in verharding staan hebben deze beperkte groeiruimte en een tekort aan water in het groeiseizoen. Tijdens de vernieuwing van het Marktplaatsplein zijn de ondergrondse groeiomstandigheden verbeterd met bomengranulaat en krijgen de bomen meer water door gebruik te maken van een licht aangepast systeem van regenwaterafvoer, het zogenaamde BIK-systeem. Het systeem bestaat uit een standaard kolk met daaraan gekoppeld een boominfiltratiebuis. In de kolk is een filter opgenomen om te voorkomen dat er vuil in de buis komt. Wanneer er regenwater op de verharding valt, wordt dit naar de Boom Infiltratie Kolk geleid. Hierin wordt het water verzameld en als eerste naar de boominfiltratiebuis gevoerd. Deze buis ziet er uit als een drain en is dus geperforeerd. Doordat deze rondom het wortelgestel van de boom is aangebracht, krijgt het water kans om bij de wortels van de bomen te komen. Wanneer de infiltratiebuis vol is gelopen stijgt het water in de kolk en loopt het over richting de traditionele regenwaterafvoer.

Opdrachtgever: Gemeente Emmen

Contactpersoon opdrachtgever: Mevr. J.Boer en dhr. GRM Menzo

Ruimtelijk ontwerpers: Gemeente Emmen (J.Boer en GRM Menzo)

PLEIN TUSVELD IN RIJSSSEN

In opdracht van gemeente Rijssen-Holten zijn groenaannemer Donkergroen Hengelo en civiele aannemer Netters Infra B.V. uit Enschede in het najaar van 2014 begonnen met het inrichten van plein Tusveld in Rijssen. Omwonenden en betrokkenen kozen voor een groen plein met rozen (verwijzing naar de Rozengarde die naast het plein ligt) met mogelijkheden voor kleine evenementen en dat alles overgoten met een Franse sfeer. Het was aan het team Ingenieursbureau van de gemeente Rijssen-Holten om die wens te vertalen in een plan dat recht zou doen aan de wensen van omwonenden en aan het Nederlandse klimaat. Daarmee was een uitdaging voor de planvormers een feit, want heeft beplanting voldoende groeimogelijkheden op een dak van de parkeergarage die onder plein Tusveld ligt? Na het inwinnen van advies van specialisten, van onder andere Donkergroen, zijn beplantingsvakken aangelegd met een passende profielopbouw. Als eerste is er een drainagemat gelegd op het dak van de parkeergarage. Daar bovenop een pakket met lava, gevolgd door twee pakketten substraat (een mineraalrijk gesteente). Uiteraard zijn de beplantingsvakken voorzien van benodigde meststoffen. Met deze opbouw is er een situatie gecreëerd voor voldoende water, doorwortelbare ruimte, zuurstof en voeding.

Aanneemsom: € 250.000,-

Opdrachtgever: Gemeente Rijssen-Holten

Contactpersonen opdrachtgever: Raymond Burger (civiel) / Jeroen Korenromp (groen)

Ontwerp en beplantingsplan: Jeroen Korenromp

Aannemer groen: Donkergroen | Contactpersoon: Maurice Haddingh

Aannemer civiel: Netters Infra B.V.

RENOVATIE PROMENADEDEK APPARTEMENTENCOMPLEX BREE

T&G Terrein en Groenvoorziening heeft een bijzondere variant daktuin aangelegd voor het wooncomplex Bree in Veldhoven. De werkzaamheden besloegen het geheel vervangen van de dakbedekking, fundatielaag en verharding. Door de jaren heen is de oude dakbedekking gaan lekken. Tevens was er door het slechte afvoersysteem op de aanwezige loopverharding veel alg- en mosgroei. T&G heeft op basis van Design en Construct het promenadedek geheel voorzien van een nieuwe opbouw, welke waterpas is aangebracht en volledig waterafvoerend is. Hier zijn diverse nieuwe technieken en gerenommeerde hoogwaardige materialen toegepast, zoals het uit Amerika geïmporteerde dakdeksysteem Hydrotech Monolithic Membrane 6125, de Drainvoegen en Drainbricks van Drainvast en substraten van Aquaflo. T&G heeft haar opdrachtgevers totaal ontzorgd door tevens de betontrappen, loodaansluitingen, dakdoorvoeren en PVC leidingen te vervangen.

Aanneemsom: ca. € 400.000,-

Opdrachtgever: Gemeente Veldhoven & Vereniging van Eigenaren Bree

Aannemer: T&G Terrein en Groenvoorziening b.v.

STEDELIJK BAGGEREN 'S-HERTOGENBOSCH

Gemeente 's-Hertogenbosch heeft de aannemerscombinatie Aannemersbedrijf Van Wijlen B.V./Aannemersbedrijf M.J. Smits B.V. opdracht verleend voor het project 'Stedelijk baggeren 's-Hertogenbosch 2014-2016'. In totaal wordt uit de watergangen in beheer van de gemeente 's-Hertogenbosch en Waterschap Aa en Maas ruim 75.000 m³ baggerspecie ontgraven, afgevoerd en verwerkt. Het eerste deel van het werk is uitgevoerd in de periode januari 2015 t/m 15 maart 2015. Het tweede deel wordt in de periode oktober 2015 t/m 15 maart 2016 uitgevoerd. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de bescherming van de aanwezige Flora en Fauna en het omgevingsmanage-

ment en maatregelen voor het verantwoord uitvoeren van de werkzaamheden en beperken van de overlast in het stedelijk gebied.

Aanneemsom: € 1.360.000,-

Naam opdrachtgever: Gemeente 's-Hertogenbosch

Contactpersoon opdrachtgever: Richard Groenen

Naam aannemer: Aannemerscombinatie, Aannemersbedrijf Van Wijlen B.V. / Aannemersbedrijf M.J. Smits B.V.

Contactpersoon aannemer: Bart van Wijlen

Contactgegevens aannemer: 0416-27 95 69

WINKELCENTRUM OOSTERPOORT TE NIJKERK

Meervoudig ruimtegebruik in optima forma. Door de aanleg van een Optigroen-daktuin is extra groene leefruimte gecreëerd en wordt de biodiversiteit bevorderd. Dit project is gerealiseerd door Frisia Bergum bij appartementen boven winkelcentrum Oosterpoort in Nijkerk.

Aanneemsom: € 85.000.00,-

Opdrachtgever: Aprisco B.V.

Architect: Kentie en Partners Architecten BV

Aannemer: AKOR Bouw

Dakdekker: Rudde Dakbedekking

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5503

Studenten kunnen complete proeftuinen met bomen aanleggen in landschapshal

Helicon Nijmegen breekt oude kassencomplex af om groenopleiding te vernieuwen

Mbo- groenopleiding Helicon in Nijmegen gaat volgende maand de grote plantenkas in zijn achtertuin slopen om plaats te maken voor een landschapshal. De hal moet het boegbeeld worden voor een innovatieve uitstraling van de opleidingen tuin- en landschapsinrichting en hovenier.

Auteur: Santi Raats

3 min. leestijd

ACHTERGROND

De plantenkas die tientallen meters achter het schoolgebouw ligt, staat er al ruim 35 jaar. Inmiddels ligt hij er deprimerend en vervallen bij. Vroeger werd de kas gebruikt voor de opleiding groente- en bloementeel. Maar na vijf jaar werd deze opleiding afgestoten en dus kreeg de kas een andere functie. De studierichting tuin, park en landschap nam de kas in gebruik, met name om de leerlingen er in de winter te leren bestraten. 'Maar daar is een kas primair natuurlijk niet voor bedoeld', legt Suzanne Staal, vestigingsdirecteur, uit. 'Voor de praktijklessen tuin- en landschapsinrichting en hovenier bouwen we daarom de landschapshal.'

Zichtbaarheid

Per 1 juni dit jaar is Staal aangesteld om Helicon MBO Nijmegen zichtbaarder te maken. Samen met de vestiging in Boxtel zet Helicon vol in op de opleiding tuin, park en landschap. Staal zegt daarover: 'Onze school is momenteel letterlijk niet zichtbaar. Vanaf de weg kunnen voorbijgangers niet goed zien dat onze school hier zit. Maar ook willen we meer zichtbaarheid onder onze doelgroep. We zijn nu vooral een regionale school voor jongeren uit de dorpen rond Nijmegen, maar we willen ook jongeren uit de stad Nijmegen aanspreken. Daarnaast willen we meer meisjes aantrekken. De doelstelling van Helicon is om in 2020 tot de beste

twintig mbo-scholen van Nederland te horen. Nu zitten we in de middenmoot. Wel willen we een kleinschalige school blijven, al willen we licht in leerlingenaantal stijgen.'

Leerlingen kunnen bomen gaan planten in de hal

Suzanne Staal, vestigingsdirecteur Helicon MBO Nijmegen.

De verouderde kas wordt nu met name gebruikt voor lessen bestrating.

Daarom wordt de omgeving van de school aangepakt: de conciërgewoning die nu de zichtlijn van de weg naar de school onderbreekt, wordt afgebroken. In november wordt driekwart van het kassencomplex verwijderd; een kwart blijft over voor het geven van onderwijs. In mei volgend jaar gaat de bouw van de landschapshal van start. Eind 2016 moet deze klaar zijn. Naast de landschapshal komt ook een nieuw gebouw dat het dierenverblijf moet worden voor de Helicon-opleidingen dierverzorging. Helicon, dat in totaal bestaat uit negen mbo-vestigingen en vier vmbo-vestigingen, investeert niet alleen in Nijmegen in een landschapshal, maar ook in Boxtel. 'De vestiging moet meer kleur krijgen', concludeert Staal. Ze lacht. 'Voornamelijk een groenere kleur.'

Ook voor meisjes

Daarop voortbordurend, vervolgt Staal: 'De landschapshal past bij de nieuwe uitstraling die onze school wil hebben: meegroeien met de innovaties in de praktijk.' In de hal van dertig bij dertig meter zullen de nieuwste gereedschappen, materialen en faciliteiten aanwezig zijn. Er komen twee diepe, langwerpige bakken met zand te liggen, waarin leerlingen grotere stukken tuin kunnen aanleggen met complete pergola's, vijvers, beplanting en bestrating. Rond deze twee rechthoekige zandbedden bevinden zich de opslag van bestrating, schuttingen, opsluitbanden, pergola's, het kleine en grote tuingereedschap, de kluisjes voor de

De zekerheid van gedetailleerd onderzoek

INVENTARISATIE • BOOMVEILIGHEIDSCONTROLE (VTA) • NADER ONDERZOEK
GROEI- EN VERPLANTBAARHEIDSONDERZOEK • BOMEN EFFECT ANALYSE (BEA)
WAARDEBEPALING EN TAXATIE • PROJECTMANAGEMENT • BEHEERINSPECTIE
SECOND OPINION • BELEID EN BEHEER • FLORA- EN FAUNACHECK

Boomtechnisch onderzoeks- en adviesbureau Tree-O-Logic plaatst haar expertise op het gebied van boombeheer en -onderzoek in een duurzaam, toekomstbestendig kader. Volgens Bernard Flier valt er nog veel te behalen op het gebied van duurzaam en toekomstbestendig boombeheer: "Voor beheerders is het daarom interessant om kritisch naar het hele proces te kijken, en zich af te vragen hoe het bij kan dragen aan de stad van morgen." Het bedrijf staat op de beurs om bezoekers bij de praten en te informeren over het gehele cyclische beheer- en onderhouds-proces: van inzicht, tot grip en resultaat, van data-verzameling tot praktische maatregelen. Daarbij wordt onder andere ingegaan op een slimmer, effectiever en kostenbesparend beheer.

postadres:

Biesbongerd 2
4041 RE Kesteren

bezoekadres:

Broeksteeg 2
6732 GS Harskamp

0318 479 166

info@treeologic.nl

www.treeologic.nl

tree-o-logic

boomtechnisch onderzoek & advies

Maak kennis
met Groenkeur
op het nieuwe vakevent

**Future
Green City**

Zekerheid in uw groenbeleid

Vakmanschap, duurzaamheid, kwaliteit en garantie zijn kritische factoren voor een betrouwbaar beheer van het openbaar groen. Groenkeur in uw bestekken garandeert duurzaam gekweekte bomen en vakkundig aangelegde en onderhouden groenvoorzieningen.

Via www.groenkeur.nl en de **Groenkeur-app** vindt u alle gecertificeerde Groenkeur-bedrijven.

'Groenkeur voldoet aan de eisen van duurzaam inkopen en is het selectiecriteria bij aanbestedingen voor groenvoorzieningen.'

Stichting Groenkeur

Postbus 1010
3990 CA Houten
T 030 - 659 5663
E info@groenkeur.nl
I www.groenkeur.nl

Helicon-leerling neemt de schooltuin onder handen.

Helicon-leerling verwijdt onkruid en schoffelt.

Wilbert Borgers van Dolmar-dealer Borgers Tuintechniek overhandigt het pakket Dolmar-gereedschappen aan Suzanne Staal.

leerlingen, veiligheidshandschoenen, werkkleding, sanitaire voorzieningen, een doucheruimte, een instructielokaal en een werkplaats. 'We willen meer meisjes aantrekken in het groenonderwijs', aldus de vestigingsdirecteur. 'Wij denken dat we ons met nette en goede voorzieningen beter profileren ten opzichte van meisjes. Hovenierswerk is niet per definitie zwaar en vies werk. Daarnaast geven we ook voorlichting over andere richtingen in het groenvak, in plaats van de nadruk te leggen op werk in de buitendienst. Met een diploma tuin- en

landschapsinrichting kun je uiteindelijk ook ontwerper worden of adviseur, en bureauwerk gaan verrichten. Meisjes zullen zich daar wellicht sterker toe aangetrokken voelen.'

Bomen aanplanten

De hal wordt bijna vier meter hoog, zodat leerlingen er makkelijk palen in de grond kunnen slaan en bomen planten. Aan de voorkant is de hal open voor het oog van de rest van de school door een gevel van glaswerk. Zo kan iedereen op elk

moment van de dag zien wat de leerlingen binnen aan het maken zijn. De hal wordt ook bestemd voor de jaarlijkse tuinenwedstrijd, waarbij leerlingen uit Oost- en Midden-Nederland de strijd met elkaar aangaan voor het aanleggen van de mooiste en origineelste tuin. Buiten, naast de hal, komt een lap zwarte grond te liggen, zodat de praktijklessen tuinaanleg in de zomer buiten kunnen plaatsvinden. Klein grondverzet gebeurt niet in de landschapshal; deze lessen blijven buiten plaatsvinden.

Nieuwste van het nieuwste gereedschap

Helicon heeft met Dolmar-Makita een speciaal contract afgesloten, waarbij Dolmar-dealer Borgers Tuintechniek uit Angeren telkens het nieuwste van het nieuwste gereedschap aan de school levert in bruikleen. Op deze manier behoudt Helicon voeling met de praktijk. Het gereedschap bestaat uit vier kettingscharen PS5105-38 cm, een kettingzaak PS7910-50, vijf bosmaaiers MS-4300.4U, twee bosmaaiers MS-4510, twee heggenscharen HT-2360D, een stokheggenschaar MH-246.4D, een bladblazer PB-7650.4, een doorslijper PC-6112WS, twee elektrische heggenscharen HT-6510, een hogedrukreiniger HP-7000, een grondboor PD-520, een aggregaat EG441A, een bladblazer 2x18V DUC252Z, een heggenschaar 55 cm 2x18V DUH551Z, een grondboor 100x800 mm en tot slot twee bokaccu's BL1840 18Vx4A.

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5504

Het recept voor geslaagde burgerparticipatie: ruimte geven, gecombineerd met een snuf tolerantie en humor

De burger als doener in plaats van meeprater

Burgerparticipatie is een van die containerbegrippen die alles en tegelijk niets betekenen. Oorspronkelijk hield burgerparticipatie in dat de burger optreedt als coproductent. De gemeente Arnhem wil een paar stappen verder gaan. Maar hoe gaat dat nu in de praktijk? Hoofdredacteur Hein van Iersel op verkenningstocht in de Arnhemse wijk St. Marten.

Auteur: Hein van Iersel

4 min. leestijd

ACTUEEL

Barbara Peters

Voor iemand die niet uit Arnhem komt klinkt St. Marten redelijk onbekend, maar als ik het adres intyp op mijn navigatie, blijkt de wijk direct tegen Klarendal aan te liggen; dat klinkt meteen al een stuk bekender, of moet ik zeggen: beruchter. Klarendal was ongeveer tien jaar geleden vaak in het nieuws door opstootjes, drugscriminaliteit en prostitutie. Stadsdeelmanager Vivienne van Santen wijst me de panden aan die ooit in gebruik waren als drugspand en die een aantal jaren geleden nog dichtgespijkerd waren. Veel van die panden zijn op de markt gekomen als kluspand; ze staan bijna symbool voor de wedergeboorte van de wijk. In

Harro Verhoeven, CROW

die korte tijd is St. Marten omgetoverd van een probleemwijk tot een bloeiende en hippe wijk. Van Sante laat me de bevolkingsopbouw van de wijk zien. Wat blijkt: de voormalige probleemwijk is inmiddels witter, jonger en rijker dan gemiddeld in Arnhem. Dat vertaalt zich ook in het opvallend lage aantal te koop-bordjes die wij op onze wandeling door de wijk tegenkomen. Het gaat dus goed in St. Marten en waarschijnlijk is dat mede de reden dat Arnhem deze wijk als voorbeeld heeft gekozen. Van Santen is overigens eerlijk genoeg om dat meteen toe te geven. 'Wij hebben in Arnhem vele honderden burgerinitiatieven of bewonersinitiatie-

Op 26 november organiseert het CROW het Nationaal Congres Beheer Openbare Ruimte, met Arnhem als gastgemeente. In Arnhem draait momenteel het project *Van Wijken Weten*. Het idee achter dit programma is dat de gemeente een speciaal 'team leefomgeving' heeft opgericht, dat actief de wijken ingaat en vanuit de 24 wijken die Arnhem telt het beheer gaat organiseren. Volgens de website van Arnhem houdt *Van Wijken Weten* ook nadrukkelijk in dat de overheid een stapje terug doet als burgers het zelf kunnen.

De rondgang door de wijk St. Marten in Arnhem werd gemaakt door:

- Barbara Peters, wijkbewoner
- Vivienne van Santen, stadsdeelmanager gemeente Arnhem
- René Palland, uitvoerder Van der Weerd Grafhorst bv
- Harro Verhoeven, projectmanager Crow
- Hein van Iersel, hoofdredacteur Stad + Groen

Dit speeltuintje is nu even gesloten, omdat het pas gezaaide gras moet aanslaan.

INTEGRALE ONKRUIDBESTRIJDING VOLGENS 'DE PUNT METHODE'

DE JUISTE MACHINE OP DE JUISTE PLEK EN COMBINEER!

GEEN GIF MEER NODIG!

RED-GREEN®

- CO² neutraal
- Geen fossiele brandstof meer zoals LPG
- Gebruikt biomassa om mee te 'branden'
- Voor groot-schalig werk

KANT BRAND STEKER®

- 5x per jaar strak gestoken grasrand
- Geen afvalkosten
- Lagere veegkosten
- Reinigende werking

BLUE-GREEN®

- CO² neutraal
- Elektrisch rijden
- Geen fossiele brandstof meer zoals diesel, maar biomassa
- Heet water 98°C
- Geen overlast, herrie /stof
- Eenvoudige techniek
- Voor kleinschalig werk

MACHINAAL VEGEN

- Dulevo 5000 D
- Euro 5 met Adblue
- Super fijnstof-filters
- Heel zuinig met waterverbruik
- Razend snel

- 'DE PUNT METHODE' IS GOEDKOPER DAN SPUITEN ALS JE ALLES EERLIJK MEETELT!
- GOED TOEPASBAAR MET INZET SW-MEDEWERKERS EN MENSEN MET EEN AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT (SROI).
- GEEN RESISTENTE SOORTEN EN NIET WEERSGEVOELIG.

Groen-aannemingsbedrijf
Punt B.V.

Vivienne van Santen, stadsdeelmanager gemeente Arnhem.

ven zoals dat in Arnhem heet, variërend van heel groot tot heel klein. En in sommige wijken gaat dat inderdaad beter dan in andere.'

Overigens worden in een wijk als St. Marten allang niet meer alle kleine initiatieven echt geregistreerd. Zaken als kleine boomspiegeltuintjes worden weliswaar nog steeds geregistreerd door de wijkraad in hun eigen Excel-file, maar de betrokken burgers krijgen in St. Marten geen overeenkomst meer voorgeschoteld. Stadsdeelmanager Van Santen ziet dat als verspilde moeite. Tenminste, in de wijken waar het goed gaat, want in andere wijken wordt hier nog wel voor gekozen.

Doener

De grote uitdaging bij burgerparticipatie is dat de

René Palland, uitvoerder Van der Weerd Grafhorst bv

verschillende betrokkenen eigenlijk op verschillende planeten wonen. De ambtenaren hoog en droog verscholen in het stadhuis, veilig achter stapels papier, vol goede bedoelingen en procedures. En de burger die vooral lekker aan de slag wil en niet geïnteresseerd is in het bureaucratische proces dat in onze regeltjesmaatschappij onvermijdelijk verbonden is aan wijkbeheer. Het pleit voor de gemeente Arnhem dat zij die patstelling durven open te breken door de betrokken ambtenaren duidelijk in de wijk te plaatsen. Maar ook dan gaat het nog steeds niet altijd goed. Dat blijkt wel als buurtbewoner Barbara Peters vertelt over een soort buurtenquête over verkeersdruk in de wijk, die op de wijkwebsite stond. Meer dan 130 bewoners gaven op deze site hun mening over

dit probleem. Het antwoord van de gemeente: 'Kunnen jullie dat verwerken in een brief en die in een enveloppe opsturen naar het stadhuis?' Barbara Peters: 'Dat doen mensen natuurlijk niet. Zij hebben hun mening gegeven en doen dat niet nog een keer.' Vivienne van Santen knikt en legt uit hoe zo iets komt: 'In onze procedures kunnen wij er alleen een bezwaarschrift van maken als dat op de juiste manier is aangeleverd.'

Natuurlijk is dat niet het enige dat misgaat. Aannemer René Palland van Van der Weerd Grafhorst bv vertelt dat het voor zijn mannen wel eens lastig is om bijvoorbeeld te ontdekken of een boomspiegel wel echt wordt onderhouden door een burger. Het is een uitzondering, maar het komt

Moes annex speeltuin bij wijkcentrum Hommel.

Niet ieder stadslandbouwproject lukt even goed.

Ongetwijfeld heeft u ze al eens gezien: de gietrand van kunststof die om jonge bomen wordt geplaatst om het gietwater vast te houden en de stam en wortels te beschermen tegen maaimachines en strooizout. Helaas wordt er nog steeds vaak gebruik gemaakt van een kunststof van lage kwaliteit (LDPE), met als gevolg dat deze gietranden snel beschadigen en hun functie verliezen.

Het kan beter!

Bij RootBarrier B.V. gebruiken wij uitsluitend HDPE als kunststof voor de gietranden. HDPE is veel sterker dan LDPE en is in de Benelux 10 jaar UV-bestendig, waardoor de RootBarrier® Gietrand meerdere malen gebruikt kan worden. Goed voor uw portemonnee én voor het milieu. RootBarrier® gietranden zijn eenvoudig te installeren met behulp van de speciale RootBarrier® Connector en staan bijzonder stevig dankzij de RootBarrier® Grondverankering in plaats van schroeven aan palen. Bovendien maakt deze Grondverankering het mogelijk onze RootBarrier® Gietrand op een talud te plaatsen.

Heeft u interesse in onze gietrand of een van onze andere producten, bezoek dan onze website www.rootbarrier.nl of neem rechtstreeks contact op met een van onze medewerkers op telefoonnummer 0320 215 805. Wij helpen u graag verder!

RootBarrier B.V. | T +31 (0) 320 215 805 | info@rootbarrier.nl | Nikkelstraat 5, 8211 AJ Lelystad

STIERMANDELEEUW.NL

ELIET®

Ter introductie van de nieuwe **Eliet Superprof** een speciale prijs!

**Perfekte
hakselaar
voor alle
versnipper
werkzaam-
heden!**

Geldig tot eind 2015!

Stierman De Leeuw B.V.
Woudhuizermark 79
NL-7325 AC Apeldoorn
T +31 (0)575 59 99 99
E info@stiermandeleeuw.nl
W stiermandeleeuw.nl

	Bruto	Netto aanbieding
Super Prof	€ 12.392,56	€ 10.500,-
Super Prof O R	€ 13.053,72	€ 11.200,-
Super Prof C C	€ 15.495,87	€ 13.200,-

Prijzen exclusief BTW.

Member of Royal Reesink

Ontdek de tien verschillen.

Buurtbewoner Barbara Peters legt uit.

voor dat de schoffel wordt gehaald door een border waar een bewoner heel andere plannen mee had. Om dit soort praktijken te voorkomen, wordt met een sjabloon een boompje op de straat bij de boomspiegel gespoten. Verder heeft de wijkraad een budget gekregen waarvan hekjes rondom kleine perken worden geplaatst. Het wijkplatform krijgt een wijkbudget van de gemeente en

bedenkt zelf waar men dat geld aan wil uitgeven, waarbij het wijkplatform vrij is om dat geld naar eigen inzicht te besteden.

Een ander voorbeeld van hoe het soms fout kan gaan: een buurtbewoner vond het een leuk idee om in de wijkboerderij een soort golf in een haag te knippen. Prompt werd die golf bij een volgende

onderhoudsbeurt weer strak geschoren. Echte problemen lijkt dit soort akkefietjes niet op te leveren. Buurtbewoner Barbara Peters: 'Wij vonden dat eigenlijk wel grappig.'

Rol van de aannemer

Ik vraag aan René Palland van de aannemer of er bijzondere kwaliteiten nodig zijn om een dergelijke wijk bij te houden. Palland reageert opvallend nuchter: 'De social return-paragraaf levert ons meer hoofdbrekens op dan dit. Het duurt natuurlijk even voordat onze mensen aan de wijk gewend zijn, maar echte problemen heeft dat niet opgeleverd. Dat komt doordat de uitvoeringsorganisatie van de aannemer heel plat is georganiseerd, vult Van Santen van de gemeente aan, waardoor de wensen van bewoners goed worden doorgegeven aan de buitenmedewerkers van de aannemer. Echt actief sturen op burgerparticipatie lijkt de aannemer dan ook niet te doen. 'Wat doe je nu om te zorgen dat de burgers jou meer werk uit handen nemen?' is mijn logische vraag. Palland, nuchter: 'Daar had ik nog niet over nagedacht. Daar valt in de toekomst wellicht nog winst te behalen.'

Wat voor de beleidsambtenaar van de gemeente geldt, geldt natuurlijk ook voor de aannemer. Als aannemer moet je ruimte geven. Maar tegelijkertijd wordt er van je verwacht dat je zelf het heft in handen neemt op het moment dat de burgers het niet of onvoldoende oppakken.

Eigen ontwerp

We zijn op onze wandeling op het Graaf Ottoplein aangekomen, in zekere zin het pièce de résistance van de wijk. Tenminste, als het gaat om inbreng van de burger. Het heeft vele jaren geduurd en Barbara Peters zucht nog steeds als zij denkt aan het lange proces van vergaderen, maar uiteindelijk is dit hele plein ongevormd naar de wensen van de burgers en dat door de burgers zelf.

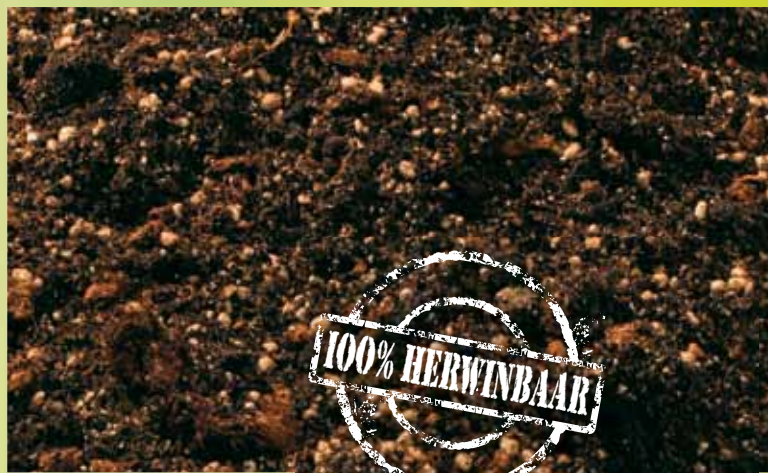
Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5505

DEN OUDEN

Substrado® Stadstuin

De juiste bodem voor een groene stad

Voordelen:

- ✓ 100% herwinbare grondstoffen
- ✓ Lichtgewicht substraat
- ✓ Hoog waterbergend vermogen
- ✓ Isolerende werking (ook van geluid)
- ✓ Verhoogt de bodemvruchtbaarheid
- ✓ Eenvoudig aan te brengen
- ✓ Vele toepassingen mogelijk
- ✓ Planten groeien om elke omstandigheid
- ✓ Onkruidarm

Toepassingsgebieden:

- Urban Farming
- Stadslandbouwers
- Verhoogde moestuinen
- Verhoogde borders
- Kratten en plantenbakken
- Groeiplaatsen zonder capillaire werking grondwater

Waterspel is kinderspel voor Auga, specialist in fonteinën, beluchters en vijvertechniek

Ton Fontijn: 'Stadsvijvers komen krijgen pas kleur met goed ontwerp én genoeg beluchting en doorstroming'

In tegenstelling tot wat een hobbyist best zou kunnen doen na het zelf uitgraven van een zwembad in zijn tuin, namelijk via internet een pomp uit Zuidoost-Azië bestellen, geldt niet voor gemeentewateren. Een waterproject is geen alledaagse aangelegenheid voor een gemeenteambtenaar, door-snee (groen)aannemer of opzichter van de buitendienst. De aanleg van alle vijver- en watersystemen vergt maatwerk. Beter aan de voorkant in een keer goed aanleggen dan voortdurend met problemen kampen aan de achterkant. Auga biedt daarvoor alle specialisme.

Geduld wordt beloond

Eindelijk is het zover. Vandaag starten wij met de verkoop van de Roberine F3. De nieuwe driedelige zelfrijdende klepelmaaier die de grenzen verlegt. De ideale werkplek voor de professional die een perfect maaibeeld wenst. Compacte afmetingen, hoge prestaties, betrouwbare techniek en een gunstige aanschafprijs. Wilt u meer weten? Stuur een mail naar sales@roberine.nl of bel 053 4 83 83 83.

The Mowing Company since 1951

Roberine

Goolkatenweg 65, Postbus 818, 7500 AV Enschede, Nederland. Tel.: +31 (0)53 4 83 83 83, Fax: +31 (0)53 4 83 83 33, e-mail: info@roberine.com
Roberine maakt samen met Conver, Herder, Nagel, Precision Makers, Probotiq en Votex deel uit van Dutch Power Company.

ERVAAR

HET VERSCHIL

Topprestaties voor het zware werk

Soms vraagt het werk om puur vermogen. En dan doet u een beroep op onze professionele machines.

- ✓ Krijg het werk gedaan met een veelzijdige machine om een groot aantal taken te vervullen, het hele jaar door.
- ✓ Ervaar premium comfort, controle en prestatie door middel van onze laatste innovaties tegen een lage kostprijs per draaiuur.
- ✓ Geniet van de voortdurende steun van het John Deere dealernetwerk om uw machines geoptimaliseerd te houden.

Ga naar uw dealer voor een scherpe aanbieding en vraag naar de financieringsmogelijkheden. Bezoek www.JohnDeere.nl/dealerlocator om uw dichtstbijzijnde dealer te zoeken.

JOHN DEERE

JohnDeere.nl

Gemeenten leggen graag vijvers en waterstroompjes aan: ze kleden mooi aan, verrijken het stedelijk klimaat met biodiversiteit en bieden bewoners en bezoekers verkoeling door verdamping in de zomer. Maar er komt veel zorg om de hoek kijken om al dit water schoon en zuurstofrijk te houden. Veel stadsvijvers kampen met algen en vissterfte. Met pompen kunnen stilstaande wateren in beweging worden gebracht en van zuurstof worden voorzien. Maar gemeenten moeten er ook voor zorgen dat het water van fonteinen en stromende watertjes in de openbare ruimte zuiver genoeg zijn voor de volksgezondheid. Dat kan met zuiveringspompen en filters.

High-end-specialisatie

Al meer dan 25 jaar is Auga topspeler in de Nederlandse markt op het gebied van vijverbenodigdheden. Naast de verkrijgbaarheid van producten van het Duitse merk Messner en het eigen label Vivaria, is Auga specialist in ontwerp en bouw van fonteinen, filter- en beluchtingsinstallaties. Ton Fontijn, die met zijn naam de firmaproducten een boel eer aandoet, legt uit: 'Vooral de afgelopen tien jaar is deze markt opengebroken, met als jammerlijk gevolg bodemprijzen voor producten van ver weg én van mindere kwaliteit. Het overzicht over de markt voor de consument is totaal verdwenen. Auga wil kwaliteit boven aan zijn lijst houden en specialiseert zich sinds vijf jaar op het high-end-segment: als expert adviseren wij aan de bovenkant van de markt bij aanleg van systemen, maar zijn ook toeleverancier van onderdelen.'

Kennis en producten

Fontijn vat kort samen wat Auga in de schappen heeft liggen. 'Ter bestrijding van algen en andere

micro-organismen kunnen zwembadwater, fonteinen en andere waterpartijen gezuiverd worden met UV-c-apparaten. Maar voor het effectief zuiveren van water hebben we ook trommelfilters, meerkamerfilters en drukfilters voor in met name vijvers. Voor het verzamelen van vuil aan het oppervlak van vijvers verkopen we skimmers van verschillende capaciteiten, tot 20 m3 per uur. We hebben onder andere de modellen wandskimmer en drijvende skimmer. Om water in beweging te krijgen, zijn er pompen voor zowel een nat- als droogopstelling en zeewaterpompen voor in zeewateraquariums en viskweekbassins. Voor zuurstoftoevoer moet men denken aan onze eigen ontworpen propellerpompen die voor zowel waterdoorstroom als beluchting zorgen. En omdat het oog ook wat wil, zorgen wij voor kwaliteitsoplossingen op het gebied van belichting, drijvende en stationaire fonteinen, sproeiers en waterval-schalen. Ook hebben we alle onderdelen voor de benodigde infrastructuur in huis.'

Creativiteit en innovatie

Auga heeft onlangs innovatieve beluchtingspompen met propeller op de markt gebracht. Het ontwerp en de productie van de propellerpompen heeft Auga in eigen beheer. In 2014 deed Sportvisserij Nederland samen met Auga een negen maanden lang durende proef met de kersverse propellerpompen in vijvers in Grubbenvorst. De landelijke sportvisvereniging wilde zien of de pompen, in dit geval AirFlow 110F voor zuurstof en Flow 75F voor stroming, konden zorgen voor een daling aan vissterfte in visvijvers door meer stroming en zuurstof in het water te creëren. Het resultaat was verbluffend en liet zien dat de pompen een stroming van 120 m veroorzaakten. En ondanks dat de vijvers last hadden van zuurstof en lichtbenemende algen, was het zuurstofgehalte gestegen met 6 mg per liter.

Toepassing stadsvijvers

Met name de gemeenten Heerlen en Nijmegen waren onder de indruk. Heerlen schafte zes AirFlow-pompen aan voor twee stadsvijvers tegen de nadelen van blauwalg en tegen zuurstoftekort. Coördinator Buitensportaccommodaties van de gemeente Heerlen, Coen Janssens: 'Wij zijn bij de proef in Grubbenvorst gaan kijken. Het systeem zag er veelbelovend uit. Het levert niet alleen zuurstof in de bovenlaag van de vijver, maar ook in de onderlaag. Op de bodem van een vijver ligt slib. Dat wordt verteerd in de vijver. Het organisme dat hiervoor verantwoordelijk is, heeft veel zuurstof nodig, wat ten koste gaat van de zuurstof voor vissen en andere organismen. De pompen die

Het ontwerp en de productie van de propellerpompen heeft Auga in eigen beheer

geplaatst worden, zorgen ervoor dat zuurstofrijk water naar de bodem gepompt wordt, wat de omzetting van het slib bevordert.'

De gemeente Nijmegen legde onlangs in de vijver van het Kronenburgerpark de drijvende AirFlow aerator met propellerpomp aan voor meer zuurstof en als calamiteitenpomp. De installatie bewijst volop zijn nut en is inmiddels ook in verschillende andere vijvers in Nijmegen geplaatst. Arthur Nijhof van de gemeente Nijmegen: 'De grote fontein-pomp spuit water omhoog, waardoor er ook zuurstof in het water terechtkomt. Maar veel zuurstof gaat weer verloren zodra het water weer op het vijveroppervlak neer kletst. De AirFlow aerator is een prima aanvulling. We hebben deze drijvende beluchter met kettingen vastgelegd, want anders gaat hij van zijn plaats. Nadat hij lucht heeft aanzogen, stuwt hij namelijk water weg met zijn propeller. Rond de AirFlow beluchter hangen veel vissen. Precies de bedoeling. De vissen kunnen zo onder water blijven en hoeven niet aan de oppervlakte te komen om naar lucht te happen.'

AUGA

Winkelskamp 13
7255 PZ Hengelo (gld)
0575 468 020
www.auga.nl
info@auga.nl

Airflow aerator 110F

Kopje soep

De groene wereld lijkt nu nog een
beetje op een Gallisch dorpje
**waar alles op de oude vertrouwde
manier zijn gangetje gaat**

Kent u die vreselijke *cup-a-soup* reclame nog? Zo'n vreselijk opgezwollen manager met een te dikke en te foute architectenbril die, rondstuitert dat alles gaat veranderen. Ik heb slecht nieuws voor u! Deze meneer gaat gelijk krijgen. De groene wereld lijkt nu nog een beetje op een Gallisch dorpje waar alles en iedereen op de oude vertrouwde manier zijn gang gaat. Okay soms moeten we even de vuisten uit de mouwen steken en wat binnendringende Romeinen terechtwijzen, maar door de bank genomen, blijven we dezelfde dingen doen. Hoe lang nog is de vraag? Laten we eens kijken wat allemaal op ons afkomt: robotisering, ICT, mondige en participerende burgers en dan heb ik het nog niet eens over de politiek, die constant nieuwe prioriteiten blijft stellen.

**Alleen al de ontwikkelingen op gebied
van techniek en informatica hebben de
potentie om onze markt revolutionair te
veranderen**

Alleen al de ontwikkelingen op gebied van techniek en informatica hebben de potentie om onze markt revolutionair te veranderen. Ik sprak pas een ondernemer die gratis robotmaaiers ter beschikking ging stellen aan zijn klanten. 'Als ik het niet doe, doen ze het zelf wel', was zijn redenering en nu kan ik een langlopend contract afsluiten voor al het omliggende werk. 'En het geld dat we besparen in uren, delen we gemeenschappelijk.' Zijn tweede argument was dat hij door die accumaaiers bevrijd werd van de drang om iedere week

twee keer voor een half uur een mannetje langs te sturen. Als zijn team nu langs ging op het werk is er voldoende tijd om dat werk ook echt uit te voeren: schoffelen, bijhouden van borders en het knippen van hagen en ander veel leuker werk.

Participatie is een andere *game changer*. Vorige week toevallig met een aantal Tweede Kamerleden en wat ondernemers gediscussieerd over wat er allemaal goed en fout gaat op gebied van burgerparticipatie. De gemene deler tussen politiek en bedrijfsleven was in ieder geval dat de burger veel belangrijk gaat worden. Soms komt dat door bezuinigingen, maar gelukkig ook vaak omdat de burger zelf met ideeën komt. Gelukkig wordt in dat soort gevallen vaak de koppeling naar de groene sector gemaakt. Daar zit de kennis hoe je groen, slim, snel en mooi kunt onderhouden. Maar veel projecten sneuvelen ook in schoonheid op het moment dat gemotiveerde burgers een uitgeknepen ambtenaar op hun dak krijgen gestuurd. Tijdens de vergadering kwam het initiatief naar boven drijven om een Green Deal Bewonersparticipatie op te stellen. Daar gaat u nog meer van horen!

Met vriendelijk groet,

Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Hoofredacteur

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5506

Stad+Groen

wordt gemaakt samen met onze partners uit de Openbare Groenvoorziening.
Wij hopen dat u met interesse en plezier deze uitgave van Stad+Groen gelezen heeft.
Wilt u reageren: hein@nwst.nl

onkruid 1-2-3 weg!

GENUINE PARTS
ONDERDELEN
= LANGER LEVEN!

HETE LUCHT INFRAROOD STOOM

veilig systeem
milieuvriendelijk
duurzaam resultaat
lage exploitatiekosten
minimaal onderhoud
maximale prestaties

De WeedSteam is de snelle en efficiënte oplossing voor effectief en duurzaam onkruidbeheer. De 1-2-3 combinatie van zeer hete lucht, infrarode straling en stoom pakt ongewenste vegetatie grondig aan. Na enkele dagen is het behandelde onkruid verdord! Bel nu Jean Heybroek en overtuig u van de unieke kwaliteiten van de WeedSteam!

onkruid duurzaam en 3x efficiënter bestrijden met de WeedSteam®

Jean Heybroek

GROENTECHNIEK

kijk op www.jeanheybroek.com
voor een overzicht van ons leveringsprogramma
Jean Heybroek BV, tel. 030 - 639 46 11

Jean Heybroek
**WEED
STEAM**